

הקשורות לצי"אן כוללות אופנים של עבודה זרה. אי לכך, העובדה שהדיקור סיני פועל על זרימת הצי"אנה מעלה כל חשש של עבודה זרה. בפרק ב' (עמ' 36-33) הסברנו כי כישוף מוגדר כמעשה הנוגד את חוקי הטבע ומושג דרך לחשים, הקטרת קטורת, השבעת מלאכים או אמצעים דומים. מכיוון שדיקור סיני אינו כולל אמצעים כאלה, אין הוא אופן של כישוף, אלא צורת ריפוי טבעי.

נותר לנו לברר את החשש של דרכי האמורי. התורה אסרה ללכת בדרכי האמורי, כדי להרחיק אותנו מנהגים חסרי הגיון שעלולים להיות קשורים לעבודה זרה או כישוף (ראה בביאורים, עמ' קי). אשר לכך, איסור זה כולל רק מנהגים לא יהודיים שאינם הגיוניים ואינם נתמכים בתוצאות מן הניסיון. משום שרק מנהגים כאלה חשדים כמנהגים שעלולים לנבוע מעבודה זרה או כישוף (ראה בביאורים, עמ' קיב וקסא). דיקור סיני אינו עונה להגדרה זו. ראשית, הוכחה יעילותו לרפא מחלות שונות, כך שהוא נחשב רפואה שדגיטיון מאמת אותה. שנית, הוא אינו חסר הגיון. דיקור סיני מבוסס על תאוריה מקיפה של מערכת מרדיאנים, שאין לה קשר עם עבודה זרה וכישוף. המהר"ם שיק כותב: "כל שיש למצוא שום טעם או רמז אין איסור משום דרכי האמורי"². ברור, אם כן, שדיקור סיני אינו מעלה כל חשש הלכתי. המקובל הרב ישראל אליה וינטרויב אמר בנוגע לכך:

דיקור סיני הינו רפואה כפשוטה שלא מתעסקת עם הגוף אלא עם כחות הפש כאשר המטרה שלהם היא דרך כחות הנפש להחזיר את הגוף למצב איך שהוא אמור להפקד כשהוא כתיקונו. אין ספק כי כל חולי ונגע נגרם בגלל חטא והתפקיד הוא לתקן את הרוחניות ועי"ז יתוקן הגוף, וזה הדרך האמיתי כמבואר ברמב"ן פ' בחוקותי. ומכל מקום הותר לנו בדרכי ההשתדלות לרפאות גם את הגוף באופן ישיר כדי שנוכל לעבוד את השי"ת אשר לזה צריך גוף בריא. וגם הדיקור סיני אינו יותר משאר ענין רפואי שהותרה לנו ההשתדלות³.

(נשמע ונמסר ע"י הר"ר אפרים אויערברך שליט"א
[משגיח הרוחני בישיבת כנסת נצחק, חדרה])

2. מהר"ם שיק על תרי"ג מצוות (מצוה רס"ג). וראה ג"כ בשו"ת חת"ס (י"ד סי' של"ז סד"ה וע"ז).
3. וראה בנספח (עמ' 160) מה שביארנו בברכת אשר יצר עפ"י חכמת המרדיאנים.

קינסיוולוגיה פרק ד

מהי קינסיוולוגיה?

קינסיוולוגיה היא חקר תנועות השריר של האדם. קינסיוולוגיה קונבנציונאלית חוקרת את המכניקה של תנועות הגוף ומעריכה את מידת הבריאות ותפקוד השרירים. בסוג זה של קינסיוולוגיה משתמשים פיזיותרפסטים ומומחים לכושור, והוא מעולם לא עורר שאלה הלכתית. אולם לאחרונה אומץ המושג 'קינסיוולוגיה' על ידי מרפאים אלטרנטיביים שונים, המעריכים את מתח השרירים של האדם כדי לקבוע היבטים שונים במצבו הגופני והנפשי¹. כלי האבחון העיקרי המשמש קינסיוולוגים הוא הל"ך הנקרא 'בדיקת השרירים', שבו אוספים מידע על מצבו של המטופל על ידי מדידת תגובת השרירים שלו לגירויים שונים. היבט זה של הקינסיוולוגיה עורר פולמוס הלכתי גדול. כדי לקבוע את מעמדה על פי ההלכה, ראשית נספק תיאור בסיסי של השיטה. בבדיקת שרירים חושפים את המטופל לגירוי מסוים ובו בזמן לוחצים בעדינות על אחד מאיבריו, כדי לבדוק את תגובת השריר שבמקום.

1. שימוש זה במושג 'קינסיוולוגיה' החל בשנת 1964, כשד"ר ג'ורג' גורדוויט גילה שבדיקת שריר מסוים הניבה מידע לא רק על השריר עצמו, אלא גם על חלקי גוף אחרים ועל רמת תפקודם. הוא שם לב שאותו שריר מגיב ללחץ עדין באופן שונה בהתאם לחלקי הגוף האחרים שבהם נוגעים באותה עת, וכך הוא משקף את מצב בריאותם של חלקי גוף אלה. הוא פיתח מערכת שנקראת קינסיוולוגיה יישומית (AK), וממנה התפתחו בהמשך מערכות נוספות של קינסיוולוגיה. תפיות אלה מכונות 'קינסיוולוגיה' משום שגם הן מדרושות את תפקוד השרירים.

הנושאים ההלכתיים

יש רבנים הסוברים כי קינסיוולוגיה נחשבת לניחוש, כישוף או קסימה. התורה מצווה:

לא ימצא בך ... קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף.

(דברים י"ח, ז)

ניחוש פירושו עשיות מעשים על פי סימנים דמיוניים ובלתי הגיוניים, כגון אדם שמשנה את כיוון הליכתו כי חתול שחור חצה בדרכו וכד'. לטענתם, גם בקינסיוולוגיה אדם מחליט החלטה על פי תגובת השרירים הנראית בלתי הגיונית. כישוף הוא ביצוע נס באמצעות כשפים. לטענתם, מופקת תשובה נכונה דרך בדיקה באמצעות דיבור, הדבר נדמה כמעשה נסי, ולכן חשוד הדבר ככישוף. קסימה פירושו ניבוי דברים נסתרים ע"י דרכים מסתוריות. לטענתם, קינסיוולוגיה היא סוג של קסימה מפני שהיא מגלה מידע נסתר על ידי בדיקה באמצעות דיבור הנראית כמסתורית.

אחרים חוששים כי בדיקה באמצעות דיבור נחשבת לדרכי האמור, אותם אוסרת התורה בפסוק 'ובחוקותיהם לא תלכו' (ויקרא יח, ג). ציווי זה אוסר לנהוג על פי מנהגי הגויים שאין להם הצדקה.

בנוסף לכך, יש שהעלו את החשש שבדיקת שריר באמצעות דיבור נוגדת את הצייוי 'תמים תהיה עם ה' אלוך' (דברים יח, יג). הגמרא לומדת מפסוק זה שאסור לדרוש במגידי עתידות וחזוים בכוכבים³. בדיקת השרירים גם היא מגלה מידע נסתר.

נגדיר כל אחד מאיסורים אלה ונבחן האם הוא נוגע לקינסיוולוגיה.

ניחוש

הרמב"ם כותב:

אין מנחשין כעכו"ם שנאמר 'לא תנחשו' (ויקרא יט, כו). כיצד הוא הנחש, כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פתי מפי או נפל מקלי מדי

3. כך אומרת הגמרא בפסחים (ק"ג): "מנין שאין שואלים בכלייהם שנאמר תמים תהיה עם ה' אלוך".

השריר עשוי להחזיק מעמד נגד הלחץ או להיכנע לו, ובזאת לשקף תגובה חיובית או שלילית של הגוף כלפי הגירוי. יש מערכות קינסיוולוגיה שבדון משתמשים בבדיקת שרירים רק בשילוב גירוי פיזי, ואילו במערכות אחרות בודקים את השרירים בליווי גירוי מילולי, כלומר הפעלת לחץ על השריר תוך כדי אמירת מילים או משפטים מסוימים. תוצאת המבחן משמשת בסיס לאבחון ולטיפול.

לדוגמה, כאשר משתמשים בבדיקת שרירים כדי לגלות אלרגיה למאכלים שונים, המטפל מניח מאכל שלגביו מסתפקים על עורו של המטופל – או בבדיקה באמצעות דיבור מבקש מהמטופל לומר את שם המאכל – ותוך כדי כך לוחץ על זרועו המושטת של המטופל. על פי תגובת השריר קובע המטפל אם המטופל אלרגי לאותו מאכל: אם שריר היד מחזיק מעמד, אות הוא כי המטופל אינו אלרגי למאכל, ואילו אם השריר נכנע ללחץ, אות הוא כי האדם אלרגי למאכל².

קינסיוולוגים רבים נעזרים בבדיקה באמצעות דיבור כדי להשיג קשת רחבה של מידע על גוף המטופל. הם שואלים סדרה של שאלות שהתשובה עליהן היא כן/לא, ומפרשים תגובת שריר חזקה כתשובה חיובית ותגובת שריר חלשה כתשובה שלילית. לדוגמה, מטפל עשוי לשאול מספר שאלות כדי לקבוע את הכמות האופטימלית עבור האדם של תוסף תזונה מסוים, כדי למצוא את הגורם לחולשה בשלפוחית השתן או כדי לגלות את המקור להפרעה נפשית. הם משתמשים בטכניקה זו גם כדי לקבוע את דרך הטיפול הרצויה למצבו של המטופל.

רוב הקינסיוולוגים אינם מבקשים מהמטופל להגות את השאלה בפיו. גילו כי בדיקת השרירים פועלת באותה מידה גם כאשר המטפל משמיע את השאלה, ואפילו כאשר המטפל רק חושב על השאלה תוך כדי לחיצה על ידו של המטופל.

בדיקת שריר באמצעות דיבור עורר חשישות הלכתיים רבים, משום שנהגה בלתי מתקבל על הדעת שבדיקה כזו יכולה להניב תשובות מהימנות מבלי להסתמך על כוחות מסתוריים כלשהם.

2. הדבר נשמע פשוט וקל לבצע, אך באמת דרושה מידה ניכרת של ידע ומיומנות כדי לבצע בדיקת שרירים באופן מהימן.

שתהיה נחשבת ליחוש, היתה צריכה בדיקת השרירים להיות חסרה הגיון ולא לספק מידע נכון. המציאות היא שאף אחד משני תנאים אלה אינו מתקיים. מהימנותן של התשובות לבדיקת השרירים הוכחה, שהרי הניסיון מעיד שהמידע המושג בדרך זו הוא נכון ואמתי. בנוסף לכך, דרך הפעולה של הבדיקה באמצעות דיבור ניתנת להסבר, כפי שנראה בעמי הבא. ברור, אם כן, שבדיקה באמצעות דיבור אינה נחשבת ליחוש⁶.

כישוף

כישוף הוא ביצוע מעשה נס באמצעות כשפים⁷. כל מעשה שנוגד את חוקי הטבע חשוד כמעשה כישוף ואסור לעשותו.

האם בדיקת השרירים באמצעות דיבור היא כישוף? לאדם שאינו מתמצא בנושא נדמה כי מהימנות תוצאות הבדיקה באמצעות דיבור נוגדת את חוקי הטבע ועל כן בדיקה כזו היא כישוף.

אולם, כפי שהסברנו בפרק ב' (עמ' 34), כישוף נעשה רק על ידי לחשים, השבעת מלאכים, שימוש בחומרים מיוחדים וכד'. אלו הם האמצעים אשר על ידם אפשר להשיג התערבות של מלאכים ורוחות, ורק על ידי התערבותם אפשר לבצע כישוף. כאשר ברור שאמצעים כאלה נעדרים ושנעשה שימוש רק באמצעים טבעיים, המעשה אינו כישוף, אפילו אם הוא נראה נסי. וכך כותב המאירי במפורש:

כל שהוא נעשה בפעולה טבעית אינו בכלל כשפים. אפילו ידעו לברוא בריאות יפות שלא מזווג המין כמו שנודע בספרי הטבע שאין הדבר נמנע רשאים לעשות, שכל שהוא טבעי אינו בכלל הכשוף.

(מאירי, סנהדרין סו.)

בדיקת השריר באמצעות דיבור אינה כוללת אף אחד מההקסים הנזכרים. מובן, אם כן, שמדובר בתופעה טבעית שאין לה כל קשר לכישוף⁸. העובדה שהמדענים אינם יודעים להסביר את דרך פעולת

6. עיין בביאורים (עמ' צד) שהארכנו בענין זה.
7. ראה סנהדרין סו. במשנה.
8. ראוי לצין שקיימים מכשירים אלקטרוניים המודדים את תגובת השרירים לגירוי המלולי כפי שעושה הקניסולוג. עובדה זו מחזקת עוד יותר את ההבנה כי בדיקה מלולית אינה מושגת דרך כישוף.

איני הולך למקום פלוני היום שאם אלך אין חפציי נעשים, הואיל ועבר שועל מימיני איני יוצא מפתח ביתי היום שאם אצא יפגעני אדם רמאי וכו', וכן אלו שאומרים שחוט תרגול זה שקרא ערבית, שחוט תרגולת זו שקראה כמו תרגול, וכן המשים סימנים לעצמו אם יארע לי כך וכך אעשה דבר פלוני ואם לא יארע לי לא אעשה וכו' הכל אסור, וכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה.

(הל' ערכים פ"א הל"ד)

המקור לדברי הרמב"ם בגמרא סנהדרין (סוה:) ודבריו מצוטטים כמעט מילה במילה בטור ובשולחן ערוך (יו"ד סי' קע"ט ס"ג).

הראשונים מסבירים שניחוש נוגע רק לסימנים של שטות. סימנים שמהימנותם הוכחה על ידי הניסיון או שיש להם טעם הגיוני אינם נכללים באיסור זה⁴. כפי שכותב הר"ן:

מאי דאסור משום נחוש הם דברים בטלים שאין להם עיקר לא בדרך הטבע ולא בדרך החכמה כמו פתו נפלה מפיו צבי הפסיקו בדרך וחביריו.

(ח"י הר"ן לסנהדרין סו.)⁵

על פי דברים אלה פוסק החכמת אדם:

כלל של דבר, כל דבר שהתועלת או הנזק נגלה לעינים בין מדרך רפואה או בדרך סוגלה אין בו משום ניחוש.

(חכמת אדם, כלל פ"ט ד"א)

האם בדיקת השרירים באמצעות דיבור היא סוג של ניחוש? כדי

4. וכן כתב ספר החינוך (מצוה רמ"ט): "שורש המצוה, לפי שעניינם אלה הם דברי שגגות וסכלות גמורה וכו'". וכן כתב הנמ"י (סנהדרין סו.): שהניחושים האסורים הם הדברים שאינם אלא שטות בעלמא, וכיה ברמב"ם (פ"א ה"טז). והוא דברי הר"ן והחכ"א שנביא בסמון. ובביאורים (עמ' טס-עז) הורחבו הדיבור בביאור שיטות הראשונים בזה.
5. מה שכתב "לא בדרך הטבע ולא בדרך החכמה", כוונתו שהמצאות לא הוכיחה שזהו סימן לאותו דבר וגם הסברא אינה נוטה לזה כלל.

וזו ג"כ כוונת התוס' במה שכתבו (ב"מ כז: ד"ה כ"ס): "וא"ת והכתוב לא תנחשו (ואין אמרו בגמ' דכ"ס וארנקי לא משאלי אינשי משום דמסמני דהוי כמוכר מזל) וי"ל דבשלהי במה אשה אמרין כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי", והיינו שבקושייתם הקשו מאחר שאין דבר זה שום סברא צריך להיות אסור משום לא תנחשו, ותירצו שאף שאינו מובן בשכל הלא אמרו חז"ל שכל שהניסיון הראה שיש בו רפואה או תועלת אין בו משום מעונ ומנחש וכו' (וע"ע בביאורים עמ' קד הערה 2).

הבדיקה באמצעות דיבור אינה הופכת אותו לכישוף. בעיני ההלכה, כל תופעה שחוזרת על עצמה ואפשר להשיג אותה בלי לחשים או טקסים דומים נחשבת לתופעה טבעית, בין אם היא מובנת ובין אם לא.⁹

הבנת דרך פעולתה של שיטה אינה תנאי להיותה מותרת, ובכל זאת ראוי לציין שבדיקת שריר באמצעות דיבור אינה תופעה בלתי מובנת: היא אינה אלא מדידת תגובת השריר לגירוי מילולי. בדיקת כשם שמכונת אמת¹⁰ מודדת תגובות בקצב פעימות הלב ובלחץ הדם בתגובה לקביעות נכונות או שקריות, כך מודדת הבדיקה באמצעות דיבור תגובות בטונוס השרירים. כאשר אדם משמיע קביעה שאינה נכונה, טונוס השרירים שלו יורד מעט. האדם אינו מרגיש בתגובה קלה זו, אך כאשר לחצים קלות על שריר רפוי, כמו זרוע מושטת, קל להבחין בה: כאשר טונוס השרירים גבוה הדי התנגד ללחץ ותשמור על התנוחה, ואילו כאשר טונוס השרירים נמוך תיכנע הדי ללחץ.¹¹ כלומר, הקינסילוגיה פשוט מגלה לעינינו את התגובות הקלות שנוצרו בטונוס השרירים כתוצאה מהקביעה שנאמרה.¹² ההיבט המפליא בקינסילוגיה הוא העובדה שבדיקת השרירים מגלה

9. וכן מבואר בדרשות הר"ן (דרוש י"ב, ד"ה והתשובה) שגם הכחות הסגוליים הם חלק מהטבע, וד"ל: "כי הברים כולם פועלים ב"י דרכים אם פועל טבע ואם פועל סגול, והפועל בסגולה גם הוא פועל בטבע אלא שהפועל הטבעי גזיר השכל חיובי והפועל הסגולי יקבל השכל אפשרותו לא שיגזור חיובי". וכ"כ הרשב"א בקיצור (ח"א סי' תי"ג, ד"ה ואומר אני): "כי מסדור העליון וכו', ושם הכחות האלה בעצם דברים הנמצאים בטבע מושג העיון או בטבע המסוגל לא ישיגו אותו העיון", ובסוף תשובתו (ד"ה עוד יש) הוסיף: "ואני שואל וכו' אם מה שיגורו עיון חכמים שחברו ספרים בטבע כאריסטו ואלונים ובריהם שחברו ספרים בטבע הסמים והמסעדים המועילים לפי עיונם וכל מה שלא השיג עיונם הוא בכלל איסור דרכי האמור וכו', זה באמת מה שלא יקבלו השכל כי באמת הדברים הפועלים בסגולה אין פעולתם בפלא מהם אלא בטבע מסוגל, רצוני לומר טבע לא ישיגו עיון החכמים ואולי אפילו הזכום שבחכמים, לרוב העלם הטבע והוא מכלל המין האנושי מצד שהוא אדם וכו', וא"כ איך כל המינים בעלי הסגולות בטבע הם פועלים כסמים והמסעדים וכו'".

10. מכונת אמת, הידועה גם בשם פוליקס, היא מכשיר אלקטרוני המתעד את הסימנים החיוניים של האדם, ומאפשר לעקוב אחר שינויים בקצב פעימות הלב, לחץ הדם, רמת התגובות העור וכו'.

11. במקרים מסוימים, הידידה בטונוס השרירים חדה כל כך, עד שהדי נחלשת וצונחת מעצמה.

12. בלי שהקינסילוג נוגע בה. תופעה זוהי מתרחשת כאשר אדם שומע בשורה קשה, והגליו מועדות תחתיו. השפעה זו מוכרת בגמרא (ברכות נח): "דבי יוחנן אמר: אנוה שוברת [מללישה] כל גופו של אדם".

13. הסבר זה הוא הסכמה כללית של מומחים בתחום הקינסילוגיה; ראה בנספח (עמ' 162).

מידע שלא היה ידוע למטופל עצמו. לדוגמה, אם בכל פעם שאדם אוכל פיצה הוא מפתח פריחה, הקינסילוגים יכולים לקבוע בקלות לאיזה מן המרכיבים מגיב גופו, אפילו כשלו עצמו אין מושג. זאת מכיוון שלאדם יש מידע פנימי מעבר לידוע לו בשכלו ומידע זה משפיע על כל תפקוד גופו.¹³ למדנו בפרק א' על מציאותה של ההילה (בבואה דבבואה), המהווה קשר בין הגוף לנפש ומספקת תבנית בלתי נראית לכל תפקוד הגוף. כמו כן הסברנו בפרק ב' שההילה מושפעת מדפוסי חשיבה, בין חיוביים ובין שליליים. אם כן, המחשבה על מאכלים ארוגניים משפיעה על ההילה וכך משפיעה באופן שלילי על תפקוד הגוף כולו, כולל על טונוס השרירים. זוהי תופעה טבעית הקיימת אצל כל אדם, ובדיקת השרירים היא רק האמצעי למדידת תגובה זו.¹⁴

כאשר אנו מבינים את תפקיד ההילה בבדיקת השרירים, לא פלא בעינינו שהמטפל יכול להגות את השאלה ולמדוד את השפעתה על המטופל, מבלי שהמטופל ידבר או יחשוב על דבר. זאת מכיוון ששדה האנרגיה של האדם נוהג כמו שדה מגנטי – כאשר מניחים שני מגנטים זה לצד זה, שני השדות המגנטיים שלהם מתחברים ויוצרים יחד שדה מורכב חדש. באותו אופן, כאשר שני אנשים נמצאים אחד ליד השני, השדות האנרגטיים שלהם אינם נפרדים עוד, אלא מחוברים ומקושרים זה עם זה. מה שקורה לאדם אחד משתקף באופן אוטומטי בשדה האנרגטי של חברו.¹⁵ כתוצאה מכך, כל מה שהמטפל אומר או חושב משפיע על

13. וכן אנו מוצאים בתולים בענין ידיעת הנפש: "אורך על כי נוראות נפילתי, נפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד" (תהלים קל"ט, י"ד), ובספר חרדים (סוף פ' ע"ג) פירש: "נפלאים מעשיך לשון כסוי, כמו כי יפלא ממך דבר, ואפילו הכי ונפשי ידעת מאד".

14. ומצוי מושג דומה בכתיב הר"ר חיים וטל ד"ל שהנפש מראה תשובת השאלה דרך הגוף, וזה לשונו (שער רוח הקודש, דרוש א'): "אם את האדם היה שואל למורי ד"ל על ענינים אחרים היה מגיד לו ע"פ הסתכלותו במצב האיש ההוא, והענין הוא כי הנפש היא מראה תשובת הדבר ההוא וכל מה שישאל האדם אז הנפש מראה את התשובה של השאלה הזאת".

15. הקשר בין הילה של בני אדם הסמוכים זה לזה מוכח בעובדה מסקרת אן גליה לעין: ידוע שפיהוק הוא תופעה מדבקת. כאשר אדם אחד מפוקח בחדר מלא אנשים, יפרקו אותו עוד חצי תריסר! עובדה זו גלויה ומקובלת, אן לא ניתן לה שום הסבר מדעי.

האנרגיה של האדם, כאשר האדם ישן, מערכת האנרגיה שלו מנותקת. כאשר הוא מתעורר, מערכת האנרגיה שלו מתחילה לפעול. שנית זה בפעילות האנרגיה בתוך מערכת המדייטציה הוא שמעורר

מהדברים עולה כי בדיקת השרירים אינה אלא אמצעי טבעי לדלות מידע מהגוף. בדיקת השרירים אינה נעשית נעשה על ידי לחשים, הקטרת קטורת או השבעת מלאכים, וממילא אין בה שום חשש כישוף. העובדה שאין לנו מודל מדעי המסביר את דרך פעולתה אינה רלוונטית: הגמרא והשולחן ערוך כותבים על רפואות רבות שהמדע המודרני אינו מסוגל להסבירן ואינו מכיר בהן, ובכל זאת הן מותרות ללא ספק¹⁸.

קסימה

קסימה היא השגת מצב של תודעה עילאית המאפשר לבנא עתידות. מכיוון שבדיקת השרירים באמצעות דיבור דורשת ריכוז ומולה מידע נסתר, יש רבנים שטענו שהיא סוג של קסימה.

טענה זו מבוססת על חוסר הבנה של טבעה ומהלכה של בדיקה באמצעות דיבור, כפי שנסביר.

הרמב"ם מתאר קסימה כך:

איהו קוסם זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום ותפנה מחשבתו מכל הדברים, עד שיאמר דברים שעתידים להיות ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הוזה או שיאמר שראוי לעשות כן והוזהו מכך. יש מן הקוסמים שממשמשים בחול או באבנים, ויש מי שגוהר לארץ וצועק ויש מי שמשכחל במראה של ברזל או בעששית ומדמין ואומרים¹⁹ ויש מי שנשוא מקל ביזו ונשען עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו ומדבר, הוא שהנביא אומר 'עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לי' (הושע ד, יב).

(משנה תורה, הל' ע"ז פ"א הל"ו)

סקסים אלה בפני עצמם אינם מספקים לקוסם את המידע שהוא מבקש, אלא הם מאפשרים לו להגיע לדרגה של תודעה הדרושה לו כדי להפעיל את כוחותיו הנפשיים במלאם ולחזות את העתיד. גם זה מפורש ברמב"ם:

18. ראה שו"ע אורח סי' ש"א סעיף כ"ז לגבי השימוש המותר בקמיעות ובסגולות אחרות. וראה גם להלן עמ' 71, ולעיל עמ' 37 הערה 25.
19. רצונו לומר שאומרים עתידות. ראה פרישה (ור"ד סי' קע"ט סק"ב).

השדה האנרגטי המשותף שלו ושל המטופל, והשפעה זו ניתנת לגילוי בסימנים החיוניים של המטופל.

דבר זה מסביר גם כיצד נערכת בדיקת שרירים דרך מתווך: בבדיקה כזו, הקינסילוג אינו בודק את שריריו של המטופל, אלא את שריריו של אדם אחר הנוגע במטופל. משתמשים בטכניקה זו כאשר אי אפשר לבצע בדיקת שרירים על המטופל עצמו, כגון עם תינוקות או אנשים נכים. מכיוון ששני האנשים סמוכים זה לזה, דיבוריו ומחשבותיו של המתווך משפיעים על שדות האנרגיה שלו עצמו וגם של המטופל, והתגובה של המטופל משתקפת גם בשדה האנרגיה ובטונוס השרירים של המתווך¹⁶.

לעתים משמש המטופל עצמו בתור מתווך. כלומר, הוא נוגע במטופל ואומר את המילים הנדרשות ובודק את טונוס השרירים שלו עצמו, שהרי טונוס השרירים שלו ישקף את התגובה האנרגטית של המטופל. שיטה מקובלת אחת היא לבדוק את טונוס השרירים של האצבע באמצעות לחיצה עליה בעזרת האמה של אותה יד. כתוצאה מכך, רואים לעתים את המטופל ממלמל מילים ומבצע תנועות משונות באצבעותיו כדי לגלות מה מפריע למטופל. התופעה הזו גרמה לכמה פוסקים לשער שקינסילוגים אומרים לחשים ומבצעים טקסים בידיהם כדי לגלות מידע נסתר, ולכן הם סברו שקינסילוגיה היא אופן של כישוף¹⁷. למעשה הטכניקה הזו היא פשוט בדיקה בעזרת מתווך, ואין לה כל קשר לכישוף.

את רפלקס הפיהוק. ולכן אדם מופקד כאשר עייף או כאשר הוא מתעורר. גם במהלך היום כאשר משהו מעניין את איוון מערכת האנרגיה או כאשר מערכת האנרגיה שבה לאיוון, מגיב האדם בפיהוק. כאשר אנשים רבים נמצאים בחדר ואחד מהם מופקד, השינוי במערכת האנרגיה שלו מורגש בהילה של הסובבים אותו, עד כדי יצירת שינוי דומה במערכת האנרגיה שלהם, שינוי הגורם להם לפהק. אם כן, תכונת הדיכדוקות של הפיהוק ממחשה את השפעת הדילת של בני האדם זו על זו.

16. ומצניע בכנין זה בגמ' ב"מ (ל') שהמבקר את החולה שהוא בן גילו נוטל 'א' מששים בחליו של חולה והוא עצמו נחלש ונפגע קצת. והיינו שחלישות וחולת החולה דבקת בו במקצת ע"י התקשרותו עם החולה.
17. ויש רבנים (עי' קובץ פעמי יעקב, גליון אב תשס"ח [עמ' ק"כ אות ה']) וגליון שבט תשס"ט) שחשבו שהמטפל צריך לחשוב בשמות יין-אנני בשעת הבדיקה וגם חשבו שהם שמות של ע"ז, ומהו יצאו לפלפל אם יש לאסור מטעם זה. ובאמת כל פלפול הוא אין למנוע כי אין צורך כלל בריכוז כזה בבדיקות קינסילוגיה, ומקצת המטפלים העושים כן אין כוונתם לע"ז או לריכוז מסוים כלל כ"א לבדוק אם בעיית המטופל נובעת מחסרון איוון אנרגיה הנקראת יין או באנרגיה הנקראת יאנג. וכבר כתבנו לעיל (עמ' 49) שאין אלו שמות ע"ז אלא מיני אנרגיות שאינן נעבדות כלל.

כפי שהסברנו, בדיקה באמצעות דיבור היא שילוב של שני תהליכים: ראשית, מציגים קביעה או שאלה ואלה גורמים להשפעה מיידית על טונוס השרירים של המטופל. שנית, מפעילים לחץ עדין על שריר כדי למדוד את רמת טונוס השרירים. גרימת שינוי פיזיולוגי על ידי גירוי שכלי או מילולי דאי אינה קסימה, שהרי שינויים כאלה מתרחשים בגופנו ללא הרף, ולא רק במשרדו של הקינסיולוג. כמו כן, לחיצה על ידו של האדם ומדידת טונוס השרירים שלו היא צורת אבחון גופנית פשוטה, שגם היא מותרת ללא ספק. ברור, אם כן, שבדיקה באמצעות דיבור אינה קשורה לקסימה.

לאור האמור, כנראה שלרבים המקשרים בדיקת שריר באמצעות דיבור לאיסור קסימה לא היתה הבנה מושלמת בתהליך הכרוך בו.²² ואמנם, פוסקים שקנו ידע יסודי בקינסיולוגיה, פסקו שאין לבדיקה באמצעות דיבור קשר עם איסור קסימה.²³

דיון זה מבוסס על הגדרת הרמב"ם למושג קסימה, הגדרה שמקובלת על רוב רובם של הראשונים.²⁴ אולם יש מיעוט של ראשונים שמסביר את המושג קסימה באופן שונה. לדעתם, איסור קסימה כולל כל מעשה של

הכוונה בזה כולו להניע את כח הדמיוני בו, לא שהפועל בעצמותו יעשה דבר או יורה על דבר.

(ספר המצוות ל"ח ל"א)

ספר החינוך מוסיף ומסביר:

כרב הרמב"ם שענין הקסימה הוא המניע כחו ומחשבתו לחשוב במין ממני התנועה כאשר יעשו בעלי הכוחות כולם שגיגיו מה שיתחדש קודם היותו וכו'. פירוש לפירוש, כלומר שמתבודדים במחשבתם וקובעים כל הכוונה וכל ההרגש שלהם על אותו הענין שחפצו לדעת, ומתוך התבודדות החזקה והתפשטות כל המחשבה מכל עניני העולם הגופני מתערב נפשם עם הרוחניים הקולטים עתידות הקרובות.

(ספר החינוך, מצוה תק"י)²⁰

ברור מכאן שהטקסים שעושה הקוסם אינם הכלי שדרכו הוא יודע מידע נסתר, אלא האמצעי להפעיל את כח הדמיון וכח הנפשי שלו עד לשלב שבו הוא מסוגל להשיג בדעתו את העתיד. באמצעות דיכוי הכוחות החושיים והשכליים שלו, הוא מצליח להתקשר לישויות רוחניות ולידע שוקן אוצרות.

בדיקה באמצעות דיבור אין צורך לפנות את מחשבתו או להפעיל ולפתח את כח הדמיון, ולא נעשה שום מעשה ושום טקס כדי להשיג מסרה כזו. להפך, הבדיקה באמצעות דיבור מפעילה את תפקוד החושים והשכל, ואין לה ולא כלום עם כח הדמיון. המטפל מרכז את מחשבתו בנושא מסוים ובהשפעת נושא זה על טונוס השרירים של המטופל. ידיעתו נובעת מבחינה וניתוח של תגובה גופנית, ולא מתפיסה פנימית כלשהי.²¹

20. ראה במכתב מאליו (ח"ד עמ' 162) מה שכבר עוד בזה.

21. אף שלעיתים המטפל עשוי לעצום עיניו בדיבור, אין הוא עושה זאת לצורך השגת מצב של תודעה עילאית, אלא משום שתהליך הבדיקה דורש מידה מסוימת של ריכוז: הקינסיולוג צריך להימנע מנגיעות (משום שנגיעה חזקה מצדו עלולה להשפיע על טונוס השרירים של המטופל), להתמקד בנושא הנבדק (כדי למנוע ממחשבות אחרות העולות לשבש את הבדיקה) ולנסח את השאלה הנבדקת בבירור מוחלט.

כדי להשיג אמינות אופטימלית בבדיקה באמצעות דיבור, על הקינסיולוג להיבטא בבהירות מוחלטת. לדוגמה, אם הוא מטפל באדם הזקוק לנוסף של 1000 מ"ג ויטמין C ליום, שאלה בנוסח "האם אני זקוק מ"ג ויטמין C ליום?" יכולה לגרום לתגובה זו משמעות: השריר יכול להגיב

בתגובה חזקה, שמשמעה "כן, אני זקוק לכמות זו ואף יותר", או להגיב בתגובה חלשה, שמשמעה "לא, אני זקוק ליותר מזה". אופן אמין יותר לנסח את השאלה הוא "האם עלי לקחת יותר מ 500 מ"ג ויטמין C ליום?" בדומה לכן, אם המושגים בבדיקה הקינסיולוגית אינם ברורים לגמרי למטפל או למטופל, התוצאות עלולות להטעות. הצורך בבדיקות הביטוי ובבהירות המונחים היא הסיבה לכן שלעיתים קרובות קינסיולוגים צריכים לעצום עיניהם ולהתרכז בזמן הבדיקה כדי לוודא שהשאלות מנסחות בדיוק מוחלט ולהבטיח את אמינות התשובות. אמנם, תהליך בדיקת השריר כשלעצמו אינו מצריך מדיסציפלינה או ריכוז כל שהם.

22. ראה בקונטרס אל תפני [ברקלי, תשס"ה], מאמר 'שומי נפשי' [ביקובץ הלכות פסח' להרב בלומנקראן וצ"ל (באנגלית)], קובץ שעשועי אוריינות (כסלו תשס"ה), וראה עוד במאמי מקומות שציטתי לעיל עמ' 7 בהערות. ודוע לי אישית שכמה מהאוסרים לא ראו אף פעם אף נעשית חכמה זו, וממילא לא ניתן להבין כהונן מהלך פועלתה.

23. ראה לקמן עמ' 76.

24. הלא המה ס' החינוך (מצוה תק"י), ר"ן (דורש י"ב, ד"ה ואמר), ר"ן (מ"ז ח"ה, דף קנ"ט ע"ד), חכמי פרוניצה (שרית הרשב"א ח"א סי' תי"ח), מאיר (סנהדרין סה), תשב"ץ (מגן אבות ח"ג פ"ד, ד"ה והכלל בזה) וטור (י"ד סי' קע"ט), וכן פירשו הארבעה (דברים י"ח, י) וספר העקרים (מאמר ג' פ"ח).

אולם, הסברנו בפרק ב' שהאיסור דרכי האמורי אינו כולל רפואות שהצלחתן התבררה, כפי שאומרת הגמרא (שבת סז. חולין עז:). כל שהוא משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי.³⁰ בקביעה זו מסבירה הגמרא מדוע מותר לצאת עם שן של שועל חי שמועילה לשיניה. אף שרפואה זו אינה מובנת לרוב בני אדם, חז"ל התיירו להשתמש בה כי היא מביאה תועלת. המהר"ק שאסר מנהג נכרים שאין טעמו נגלה להכחון רק לפעולות שאין להן תועלת ידועה.

כל שיטה המביאה תועלת אינה נכללת באיסור דרכי האמורי, בין אם דרך פעולתה מובנת לכל ובין אם היא מובנת למתי מעט או שאינה מובנת כלל.³¹ וכך פסק במפורש הרב שמואל וואזנר:

והשתא בענין התרופות וכו' שהם מרפאות בדרך סגולה, תלוי בהנ"ל דאם רפואתם כבר בדוקה ויש נסיון אמתי על רפואתם הגם שאין מרפאין ממם כל החולים, הנה מה שרפואתם דרך סגולה אינו ריעותא, דהנסיין והיעילות של הרפואה קובע הכל.
(שו"ת שבט הלוי ח"ה סי' נ"ה)

חכמתו של ה' רבה לאין שיעור מההשגה האנושית, והעולם שיצר מלא בחכמה אינסופית זו. אי לכך, קיימות רפואות רבות שמעבר להשגתו, אך הן בכל זאת חלק מהטבע והן מהוות עדות לעומק חכמת הבורא.³²

30. ראה בביאורים (עמ' קלו-קסא) שהאיסור בביאור מימורא זו.

31. וכדאי להעתיק פה את דברי רבינו בחיי (שמות ט"ו, כ"ה): "ויש שפירשו שם שם לו חק ומשפט, שלמדו הקב"ה חכמת הצמחים וכוונת שבהם בסגולתם ובטבעם, לפי שיש מהם עשבים מדיים וממיתים [עיי' בראשית ע"ד: ובמדרש רבה פרשה י"ח], ויש מהם מרפאים, ויש מהם מחליאים, ויש ממתקנים את המר, ויש שמרמים את המתוק, וכל זה בין בטבע בין בסגולה, וזהו לשון חק ומשפט, 'חק' הוא הסגולה שאין טעמו נרע, ומשפט' הוא הטבע שמשפטו שיהיה כן בטבעו. 'ויש נסור' הצמח הזה, ולכן אמר 'אם שמע תשמע בקול ה' אלוקיך' כלומר אע"פ שכחות הצמחים ידועים לפניך בסגולתם וטבעם ואחרי כן יוכל להרפא מהם אין ראוי לך שתתלה בטחונך בהם ובדפואתם ותתיאש מלהתפלל ובקשת הרחמים, אין לך לזוז ממצות התורה כי אני ה' רופאך, ולא הצמחים".

32. ראה בשו"ת המיחוות למהר"ב (סי' רפ"ז) שכתב שם הרשב"א בור"ל: "שאלו להעמיד על מכן בכונת אבי וראש משאלת בר הדיא (ברכות נ). וכן גזיר הכל ושתנה בעבור פתחו בר הדיא? תשובה. זו שאלת פילוסופים שתולין הכל בטבע חזק, אך לפי הנראה מן הכתוב והסכמת חכמי התורה אינו כן, אלא יש בכל [דבר] או סגולת או דברים נעלמים לא נתבאר לנו עתה סבתם וכו', וגם חכמי הפילוסופים אינם יכולים ליתן טעם לסגולות הנגלות בעשבים ואבנים, כאבן השואבת הברזל והברזל יושט על פני המים ולא יתח עד שיהיה פניו פני הסדן, ויש מגיד טעם בזה בכל

ניבוי, ואינו דורש לעורר כוחות נפשיים וכח המדמה.²⁵ לפי זה יש מקום לחשוב שלדעת ראשונים אלה קניסולוגיה נחשבת לקסימה, מכיוון שבעזרת בדיקת השרירים מגלים מידע נסתר.

אך באמת אין זה נכון, כי כל הראשונים מסכימים שקסימה כוללת רק איסור לנבא עתידות. גילוי מידע נסתר לגבי העבר או ההווה מותר לכל הדעות.²⁶ קניסולוג אינו משתמש בבדיקת שרירים כדי לחזות עתידות, אלא רק כדי לגלות מידע נסתר בנוגע להווה: איזה מרכיב תזונתי חסר למסופל, אילו שיטות ריפוי מתאימות לו ביותר, אילו מחשבות מפריעות לזרימת האנרגיה שלו וכד'.²⁷ כתוצאה מכך, כל הראשונים היו מסכימים שתהליך כזה אינו קשור לקסימה בשום אופן.

דרכי האמורי

יש רבנים שאסרו בדיקות שריר באמצעות דיבור משום שדרך פעולתה אינה מובנת לרוב בני אדם.²⁸ לדעתם הדבר אסור משום דרכי האמורי, כמו שכתוב (ויקרא י"ח, ג) 'ובחזקונתיהם לא תלכו'. המהר"ק כותב שכל מנהג של נכרים שאין טעמו נגלה נחשב לדרכי האמורי.²⁹

25. קר פירש המכ"י (דברים י"ח, ט') וזה לשונו: "וזהו הכתוב [הכתוב] קוסם קסמים, והוא מחשבה בעתידות בכלל וכו', כמו שנאמר בלעם בן בעור הקוסם והיה מנחש כמו שנאמר בו ולא הלך בפעם בפעם לקראת חתנים, וכתוב קסמי נא לי באוב". ובסמ"ג (לאוין נ"ב), פי' הרוקח (דברים י"ח), סמ"ק (לאוין קמ"ג) והחזקוני (דברים י"ח, י') פירשו את האיסור קוסם כאופנים אחרים ע"ש, ובביאורים (עמ' קצט) הארכנו בביאור כל השיטות, וכאן בפנים הספיר הזכרתי רק את שיטת הרמב"ן לפי שפירשו כולל כל האופנים, ובמה שאכתוב נבאר שהדבר מותר לכל הפירושים.

26. ראה לקמן בביאורים (עמ' רכז-רמב) שבידדנו דבר זה באריכות.

27. ראה להלן עמ' 85 מה נחשב לניבוי עתידות.

28. ראה בקובץ פנמי יעקב (גליון שבט תשס"ט, עמ' קמ"ט).

29. זה לשונו (שו"ת פ"ח/קצ"ב): "לע"ז נראה דדבר פשוט ולא נאסר משום חזק אלא וכו' הדבר אשר אין טעמו נגלה כדמשמע לשון חזק, וכדפירש רש"י בפי' חומש בפרשת קדושים ודיל חקים אלו גזרות המלך שאין להם טעם לדבר עכ"ל והרמב"ן כתב ודיל חקים הם גזרות המלך אשר יחזק במלכותו בלי שגילה תועלתם להם עכ"ל. הרי שהוששו שניהם דלשון חזק משמע דבר אשר טעמו נגלה אלא שרש"י תפס בלשונו כאילו אין בו טעם כלל לא נסתר ולא נגלה, והרמב"ן תפס עליו בכך ואמר שיש טעם אלא שאין נגלה ובכיוצא בזה הוא שהזכירה תורה שלא לילך בחזקונתיהם דכיון שהוא עושה דבר משונה אשר אין בו טעם נגלה אלא שהוא מנהגים כן אז נראה ודאי כנמשך אחריהם ומורה להם דאל"כ למה יעשה כדברים התמוהים האלה".

תמים תהיה

נשאר לנו לברר אם קינסילוגיה אסורה משום 'תמים תהיה'. הגמרא אומרת:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי שמואל בר מרתא אמר רב משום רבי יוסי אש הוצל מנין שאין שואלין בכלדיהם, שנאמר 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

(פסחים ק"ג)

הראשונים³³ מסבירים שאיסור זה כולל כל צורה של ניכוי עתידות. האם ציווי זה אוסר עלינו לנצל את בדיקת השריר כדי להשיג מידע נסתר? התשובה החד משמעית היא שלא, משום שציווי זה אוסר לגלות רק מידע אודות העתיד, ולא אודות העבר או ההווה.³⁴ כפי שמסבירים

החמדים, "הי שאין ללצל כטולות העשבים והאבנים והדומה להם ולאוסרם מפני שלא נודע לנו באיזה אופן הם פועלים; וע"ע מזה בש"ר הרשב"א (ח"א סי' ט'). וגם הרמב"ן כתב (ויקרא ט"ז, ח') "לא אוכל לפרש, כי היינו צריכים לחסום פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היינו אשר הכחיש כל דבר זולתי המודגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים כי כל ענין שלא השיג אליו הוא כסברתו איננו אמתי", היי שאין לנו להמשיך אחרי דעות הכופרים והחושבים בטעות ורחם שכל דבר שאינו מובן להם אין לו מקום במציאות, אלא אדרבא יש לנו להכיר קוטן ערכו והשגתו מיד חכמת יצר הכל יתברך שמו."

וזכר הרמב"ן כתב גם הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו בני אהובה (פס"ו מהל' אישות ה'), ד"ה אן הרב, והעריך לר העניק דבריו מילה במילה בתשובותיו בין ציון (ח"א סוף סי' כ"ג), וזה לשונם: "ואל תשגיח בדברי רופאים אחרונים שרצו להשיב וכחשו ואמרו שלא ייתכן, כי נואלו וטפשו בשכלם וחשבו מה שלא השיגו בדמיונם הכוזב שאי אפשר להיות, ולא השיגו במציאות הטבע ככלל המלקק מהים, וכהנה רבות שחשבו להשיג על הראשונים וכולו כזב".

33. ראה בביאורים, עמ' רנה.

34. זה לשון הרמב"ן (הוספות לסה"מ, מצוה ה'): "נענין הצוואה הזאת שנייה לבטל אליו לבדו יתברך, שאמין שהוא לבדו עושה כל והוא הידע אמתת כל עתיד וממנו לבדו מדרוש הבאות מביאין או מאשר חסידיו ר"ל אורים ותומים ולא מדרוש מהחבוי השמים ולא מחולתם ולא נכסות שיבאו דבריהם על כל פנים אבל אם נשמע דבר מהם אמר הכל בידי שמים כי הוא משנה מערכת הוכסבים והמחלות כרצונו, מפר אותות בדים וקסמים יהלל, ואמין שכל הבאות תהינה אליה כפי התקורב לעבודתו". וה"ן כתב (דרוש י"א, ד"ה האור שנשלם) "וזה מצוה שיתגלה האדם בתמימות עם ה' יתברך ואל יתחכם יותר לדרוש ולתור על פי דרכי האמורי לדעת מה יהיה באחריתו", וע"ע בביאורים, עמ' רסד.

הלבוש פירש את הדבר במפורש, וזה לשונו (יר"ד סי' קע"ט סס"ו): "ואין לתמוה מה שכתבתי דגבי שואל בחודים בכוכבים וגוללות אמרין לעיל סעיף א' שאסור לשאול בהם, משום תמים תהיה עם ה' אלקיך והכא נבי שאלת שדים מסקינן דשרי, דיל דאינן דומין כלל דהתם גבי שואל בחודים בכוכבים אינו שואל מהם אלא מה שיהיה בעולם ע"י מצב ומבט הכוכבים כדי שיוכל לידע ליוזרו מכמה פגעים הבאים לעולם ועל זה נופל למור הכוכבים תהיה עם ה' אלקיך ללכת בתם וביושר והוא

הראשונים, הציווי 'תמים תהיה' מחייב אותנו להאמין שעתידנו תלוי רק ברצון ה', שיכול לשנות את מערכות הכוכבים והמחלות עבור העושים את רצונו, והדרישה בחווי עתידות מראה על חיסרון באמונה בשליטתו המוחלטת של ה' בעולם. לעומת זאת, ניסיון לגלות נתונים אודות העבר או ההווה אינו מצביע על חוסר אמונה בשליטתו המוחלטת של ה'. אין זו אלא דרך לברר את המקור לבעיות ולפתור אותן. במובן זה, בדיקת שרירים אינה שונה מבדיקות דם, צילומי רנטגן או כל בדיקה רפואית אחרת שמגלה נתונים שאינם גלויים לעין הבלתי מזויינת, ואפ"כ אינן מפרות את מצוות 'תמים תהיה'.

מותר לגלות נתונים מהעבר או ההווה אפילו באמצעים לא שגורתיים. דוגמאות מעניינות לכך מוצאים בספר חסידים:

למה לא כתב שלמה המלך חכמתו מה היו ולא כתב אלא ג' ספרים בלבד, כי אם היו נכתבים שאר דברים היו עוסקים בהם וממעטים להגות בתורה והיה בא לידי ביטול תורה ומצוות. כי יש חכמה שאדם רואה בבשר וידוע אם השוחט באותו לילה שימש מסת, ויש חכמה שאדם יודע בבהמה ובחיה אם היא כשרה או טריפה, ואף אם נשחטה הבהמה ונתערבו החתיכות הכשרות והסרפות איזה כשירה ואיזה טריפה ואיזה נבילה, אלא אם היו כתובות החכמות היה בא לידי עכירה שהרעים יאמרו אין בדיקה לבהמה לאחר שחיתוה כי מכירים אנו אותם שהיא כשירה [או שמא יסמוך על זה ולא יבדוק ופעמים יטעה, כמו שכתב בס' תתלי"ג³⁵]. וכן לכל דבר היה לו חכמה לדעת, ולא נכתבה כדי שלא יסמכו עליהן.

³⁵(ספר חסידים סי' תס"ח)

ברחמי ציל עבדי מל פגע כי הולך בתם ילך כשח וחסד יסובבו, אבל הכא נבי שאלת שדים על הגיבה או כיצא בזה לידע ממה שעבר לא שייך למור עליו תמים תהיה וג' לפיכך מותר".

וע"ע בש"ר האלף לך שלמה (א"ח סי' ט"ב), טהרת מים (ממ' ג' אות ט"ז), שדה תמך (ממ' ג' ריש סי' י"ד), ש"ר לב חיים (ח"ב סוף סי' י"ז), ש"ר שבט הלוי (ח"ז סי' ט"ז אות ו'), ש"ר יביע אומר (ח"ו ח"מ סי' ד' אות ו') ושרית וישב הים (ח"א סי' י"ג אות ט'; עמ' רמ"ד), והבאנו דבריהם לקמן (עמ' רע"א).

35. וזה לשונו שם: "אחד היה יודע לעיין בבהמה בחיה אם היא כשירה או טריפה ולא יראה ללמד אמר שמא יסמנו על זה ולא יבדקו ופעמים יטעה ואמרו חכמים ואל יבטח אל תשען (משל' ג' ה')".

36. וראה עוד בש"ר רעק"א (סי' צ"ט ד"ה עוד העידה) שבעיר ולאטווא היתה מילדת שיכלה לדעת ע"י המי וגלים אם האשה מעוברת, ובאיה חודש לעיבורה, ואם חל זכר או נקבה.

רשות מודעת היא ההסכמה המפורשת של המטופל לשתף איתך פעולה. רשות אנרגית, המתקבלת באמצעות בדיקת השרירים, היא האישור שגוף המטופל, מוחו ומערכת האנרגיה שלו מסכימים, מוכנים ויכולים לשתף איתך פעולה כעת. דאג תמיד לקבל את שתי דרגות ההסכמה הללו לפני שתמשיך בטיפול.

(מדריך לקינסיוולוגיה בריאותית, רמה א' עמ' VII)

ד"ר סקוט הוסף והבהיר:

מטרת בקשת הרשות האנרגית היא לוודא שיש לנו רשות מוחלטת מהמטופל, הן ברמה המודעת והן ברמה הבלתי מודעת. הצורך לעשות זאת הוא בעל שני פנים. ראשית, גם מטופלים שבאים אל הטיפול ברצון אינם מוכנים תמיד להביע את המתחים הפנימיים שלהם, את הטראומות שחוו ואת חוסר האיון שבתוכם, ולא תמיד הם באמת רוצים להבדיר. במצבים כאלה הבדיקה הקינסיוולוגית רחוקה מלהיות מהימנה. זו היתה כוונתי כשכתבתי שגוף המטופל, מוחו ומערכת האנרגיה שלו מסכימים לשתף פעולה כעת. שנית, חשוב לברר שמערכת האנרגיה של האדם יכולה לקלוט ולבצע את השינויים האנרגטיים הרצויים מבחינה פיזית. לפעמים האדם נתון תחת מתח גדול או נלחם באינקזיציה בלתי ידועה ומערכת האנרגיה שלו אינה מוכשרת לבצע עבודה אנרגית. עריכת שינויים אנרגטיים למטופל כזה מבלי לברר שמערכת האנרגיה שלו מסוגלת לכך עלולה להזיק לבריאותו. זו היתה כוונתי כשכתבתי שגוף המטופל, מוחו ומערכת האנרגיה שלו מוכנים ויכולים לשתף פעולה כעת. לסיכום, בקשת הרשות האנרגית היא בעלת שני היבטים: אישור שתת המודע של האדם מסכים לשתף פעולה עם המטופל ושדגוף האנרגטי שלו מסוגל לבצע את הטיפול.

(מתוך שיחה סלפונית עם המחבר)

אם כן, בקשת רשות אנרגית אינה אלא דרך לקבוע אם המטופל מוכן ורוצה לשתף פעולה בטיפול. המטפל אינו פונה לשום ישות מלבד המטופל עצמו.³⁹ לאור הדברים, ברור שבקשת רשות אנרגית אינה כוללת

39. הרבהם שטענו שבקשת רשות אנרגית כרוכה בעבודה וזה הניחו שמטרת הבקשה היא לבקש רשות מהאנרגיה העולמית. בהתאם לכך הם ראו במונח זה הוכחה ברורה לכך שהמורפאים הניחו

גם בספר דרכי משה אנו מוצאים הזכרה לשיטה הדומה לבדיקת שרירים:

מצאתי כתוב בשם רבי יהודה חסיד שאמר שיש להעביר ולמשמש היד על גב בהמה בעודה חי, אם תשפיל לארץ תחת ידו ודאי כשרה ואם לאו טריפה, עכ"ל תשב"ץ.

(דרכי משה, יד"ד ריש סי' ל"ה)³⁷

אלו הן רק מעט מההחכמות ה'בלתי מדעיות' הקיימות והמותירות. כל עוד לא משתמשים בקו לשם ניבוי עתידות, אין הן מפרות את מצוות תמים תהיה (ראה לקמן עמ' 85 שביארנו ביתר הרחבה מה אכן נכלל במצווה זו).

בקשת 'רשות אנרגית'

בטיפול קינסיוולוגיה סטנדרטי, מתחיל המטפל את הטיפול בבקשת רשות אנרגית. הדבר נעשה על ידי בדיקת תגובת השריר של המטופל לשאלה "האם יש לנו ממך רשות אנרגית לבחון את הנושא הזה?" יש רבנים שסברו שצעד זה הוא מעשה של עבודה זרה, משום שבבקשת רשות אנרגית האדם מכופף את עצמו לרצון של ישות אחרת מלבד הקב"ה.³⁸ במציאות, אין לבקשת רשות אנרגית כל קשר לעבודה זרה. כאשר המטפל בודק אם יש לו רשות אנרגית של המטופל, הוא אינו פונה לישות כלשהי או לכח עליון, אלא מבקש רשות מהרמה העמוקה יותר של המודע של המטופל עצמו. ד"ר ג'. סקוט, Ph.D., מייסדה של 'קינסיוולוגיה בריאותית' (HK), מסביר זאת כך:

37. והרש"ש (בכורות נח) הביא סמוכין לדברי רבי יהודה החסיד מדברי הברייתא שם. וראה ג"כ בתורת חיים (ע"ו). שכתב: "בדורות הראשונים דאי היו יכולים להבחין בהמה בחיה אם טרפה היא אם לאו, דאפילו בדורות האחרונים יכולים היו להבחין כמ"ש בספר חסידים ובתשב"ץ שיש כמה סימנים ונסיונות שיכלים לידע בהמה בחיה אם טרפה היא אם לאו".

38. ראה בקונטרס אל תפני [ברקלין, תשס"ה] (עמ' כ"ז) שכתב: "וכן יש עוד דבר זר בפעולה זו, שטרם שמתחילים הפעולה שואלים מהכח הזה ומקבלים תשובה ממנה אם יש רשות לעשות עליה הטיפול הנקרא אצלם HK (קינסיוולוגיה בריאותית)". וכמו כן ידוע לי שדבר זה הוא שהביא הגאון הרב ישראל בעלסקי שליט"א לאסור קינסיוולוגיה משום חשש ע"ז".

היבטים של עבודה זרה ושקינסולוגיה היא שיטה מותרת להגיע לעושר הידע האצור בתת המודע של האדם⁴⁰.

במקרה והקינסולוג מאמין שלאנוגיה עליה הוא עובד כח בחירה משל עצמה (למשל אם בסיום הטיפול הוא מביע תודתו לאנוגיה) אסור לקבל טיפול אצלו עקב הסיכון שישפיע על מטופליו להאמין באמונות כפריזות אלו. אמנם כבר הסברנו בפרק א' וב' (ראו עמ' 25 ו' 41) שאמונות אלו אינן הווחות בקרב מטפלים. לכן בהעדר ראיה המעידה על חשש לכך, אין צורך לחוש למקרה כזה.

דעתו של הרב אלישיב ושאר פוסקים

בספרים מסוימים השתמע שמן הרב אלישיב לא התיר להעזר בקינסולוגיה. בספר ביוגרפיה על הרב אלישיב נכתב כך:

בשאלת היתר או איסור הרפואות קינסולוגיה ומוח אחד מחשש סרך עבודה זרה דרכי האמורי וכו', לא ענה הגר"ש אלא הפנה לתלמידו הגר"ד מורגנשטרן המתמצא בהרבה עניני רפואה, וקורא שפות זרות, ופסק שהוא יחקור את הדברים. אחרי בירור תלמידו הנאמן עליו ניסח גם הגר"ש את תשובתו לאיסור, בדקדוק רב במשך כמה שבועות

אל האנוגיה כאל ישות אלוהית בעלת בחירה עצמית. במציאות, המילה 'אנוגיה' בהקשר זה אינה מתייחסת ליישות חיצונית כמו האנוגיה העולמית, אלא למערכת האנוגיה הפנימית של האדם שהיא בעצם חלק ממנו. זה מתבטא במלים ששואל המטפל: 'האם יש לי את רשות האנוגיה שלך לטפל בך עכשיו?' בנוסף לזה אם כוונת המטפל הייתה לבקש רשות מהאנוגיה העולמית הוא אף היה דואג להודות לה בסיום הטיפול על השתתפותה בטיפול כפי שנעשה על ידי המטפלים המצמימים שהאנוגיה היא אלוהות. כך שהעדר ריטואל זה מעיד על כך שבקשת הרשות האנוגית אינה מתייחסת ליישות חיצונית והיא מותרת לחלוטין.

40. ומה שכתב בקונטרס אל הפנו (שם) שלאחר בדיקת השרי המטפל בקינסולוגיה בריאותות טוהן הדאגה לאנוגיה וכך הוא תכסיס הטיפול הלו, במחילת כבודו אין זו המציאות כלל כנודע לכל מי שלמד את קינסולוגיה בריאותית או שקרא את המודיק, או שקיבל טיפול ממטפל בקינסולוגיה בריאותית. ועכשיו קרוב לעת הדפוס יצא לאור ספר אורלי יעקב/לא קסם בירשאל הראיתי בהקדמה (עמ' י"ז/כ"ז) שהעתיק את דברי האל הפנו הנ"ל ומשך אחריו בעינים עצמות ולא סרח לבדוק אם הדברים אמיתיים. וע"ע מזה לקמן עמ' שמו.

כשהגרד"מ מגיע פעם בשבוע בקביעות לשאול את שאלותיו וכו', הכל לפי הממצאים שהגיש לפניו הגרד"מ, ולא חקר עוד אחריו בבירור המציאות.

(ספר 'השקד', עמ' 235)

על פי דברים אלה נשמע שהרב אלישיב פסק שקינסולוגיה אסורה. אולם באמת, זה לשון הפסק שאותו אישר הרב אלישיב:

אין היתר להשתמש ברפואות אלטרנטיביות שמקורם בדעות עובדי ע"ז ויסודם בפעולות כחות לא טבעיים אלא אם כן אפשר להוכיח שהוא עובד בדרך הטבע בדרכי הבירור, ולא סגי בכך שהעוסקים ברפואות אלו מאמינים שהוא טבע, ויש לחוש בזה משום קוסם קסמים מעונן ומנחש או משום דרכי האמורי. וקל וחומר אם לא השמיטו מכלל הלימודים את חלק הע"ז שבדבר שיש בזה איסורי ע"ז. (ספר פסקי דין – ירושלים, כרך י' עמ' ש"ב)

אף שהרב אלישיב נשאל דווקא על מעמדה ההלכתי של קינסולוגיה, בתשובתו לא פסק אודות קינסולוגיה, ואפילו לא רמז שהיא עלולה להיות אסורה. הוא רק קבע באופן כללי מה הם הנתונים שעל פיהם אפשר לקבוע אם תרפיה מסוימת מותרת או אסורה: תרפיה אסורה היא זו שהתפתחה מתוך דעות עובדי עבודה זרה ושיסודה בהפעלות כוחות לא טבעיים⁴¹. וכך אמר הרב אלישיב בעצמו להרב מרדכי גרוס ובית דינו שלא כיוון בפסק זה לאסור שום שיטת רפואה מיוחדת כי אם ליתן הוראה כללית איך לדון על שאלות אלו⁴².

אלה שמאמינים שבדיקת שרירים התפתחה מתוך דעות עבודה זרה ושהיא פועלת באמצעים על טבעיים, מצביעים על פסק זה כהוכחה שהרב אלישיב אסר את השימוש בקינסולוגיה. מנגד, אם מקורה של הקינסולוגיה אינו בעבודה זרה ואין בה שימוש כוחות על טבעיים, ההפך הוא הנכון, הפסק הנזכר מראה בבירור שהרב אלישיב היה מתיר את השימוש בקינסולוגיה.

41. ראו ביאורים, עמ' קסט, ביאור מפורט לפסקו של הרב אלישיב.

42. כך אמר לי הגרד"מ אהרן מיטלמן שליט"א, דומ"צ בבית ידיו של הגרד"מ רב מרדכי גרוס שליט"א ורב שכונת אבי עזרי במדינת ישראל. וראה לקמן עמ' תכד את המכתב עדות שכתב על זה.

זמן קצר אחרי פרסום הפסק, נודע להרב אלישיב שיש דעות חלוקות בין הרבנים לגבי קינסיולוגיה ושהציבור זקוק להבהרה מוסמכת בנושא זה. אי לכך, בשנת תשס"ז הוא הורה להרב מרדכי גרוס לכנס קבוצת פוסקים ולברר את הנושא ביסודיות. הרב גרוס ובית דינו השקיעו חודשים רבים בחקירת הנתונים הנוגעים לקינסיולוגיה, ראיינו מספרים ורופאים ושמעו טענות הרבנים שאסרו ושהתירו את הקינסיולוגיה. החקירה שלהם הובילה למסקנה שקינסיולוגיה אינה נוכעת מאמונות של עבודה זרה וזרע הרבנים שאסרו ושהתירו את הקינסיולוגיה. החקירה שלהם בשום אופן ושהיא אינה עושה שימוש באמצעים על טבעיים. כתוצאה מכך הם קבעו שקינסיולוגיה מותרת ללא חשש (ראה עמ' תכד). ואכן, הרב גרוס יעץ לאנשים רבים להיעזר בקינסיולוגיה.

הפסק הנזכר, שקינסיולוגיה מותרת, הוא דעתם של גדולים ופוסקים רבים בזמננו, ביניהם הרב טוביה וייס, הרב שמואל קמנצקי, הרב פסח אליהו פאלק, הרב גבריאל קרויס, הרב יעקב מאיר שטערן, הרב מנחם מנדל שפרן, הרב ברוך גרינפעלד, הרב בן ציון יעקב ואזנר והרב עמרם אופמאן⁴³, וזו היתה גם דעתם של הרב ניסים קרליץ, האדמו"ר מטאהרש רב משולם לאווי, הרב מנשה קליין⁴⁴ והרב משה הלברשטם⁴⁵. לרוב הפוסקים האלה היה ידע מכלי ראשון על קינסיולוגיה, ובכך דעתם בנושא מהימנה ביותר⁴⁶.

מעמדן של מערכות קינסיולוגיה שונות

עד כה עסקנו בנושאים ההלכתיים סביב נושא בדיקת שרירים באמצעות דיבור. הראנו שהיא מבוססת על תופעה טבעית ושלא כרוך בה איסור הלכתי.

43. כך שמעתי אישית מפיהם. וראה עוד לקמן עמ' שסו, שעו, שפג, ושצח. דעת הג"ר יעקב מאיר שטרן שליט"א מבוארת גם בספרו אמרי יעקב (אה"ע, עמ' רצ"ו).
44. ראה לקמן עמ' שסג-שסח, שעו ותד.
45. כך אמר לי חתנו הרב יוסף פאנעט שליט"א שכך אמר לו חמיו זצ"ל.
46. וכאן המקום לציין שבירדתי אצל כמה מהפוסקים שאסרו, והתברר לי בודאות שאין להם ידיעה ברורה במציאות הדברים, ורק סמכו לגמרי על דברי ר' מנחם קליינמן.

אולם בדיקת שרירים היא רק רק כלי לאבחון, ולא שיטת ריפוי. במהלך ארבעים השנים האחרונות, פותחו מערכות שונות המשלבות בדיקת שרירים עם שיטות ריפוי אחרות. כח הריפוי של מערכות אלה נובע מדיקור סיני או משיטות אחרות, אך הן נחשבות לענף של קינסיולוגיה בגלל בדיקת השרירים שכלול בהן.

נסקור כמה ממערכות הקינסיולוגיה הנפוצות ביותר בארצות הברית והחששות ההלכתיים שהועלו לגביהן.

קינסיולוגיה שימושית:

כל ענפי הקינסיולוגיה מבוססים על עבודתו של ד"ר ג. גודהרט, מייסדה של הקינסיולוגיה השימושית (ונקראת ג"כ קינסיולוגיה יישומית). ב-1964, הוא גילה שאפשר להשתמש בבדיקת שרירים כדי לגלות מידע על כל חלק בגוף. הוא שם לב שאותו שריר מאיז אחרת ללחץ עדין בהתאם לחלקי הגוף האחרים שבהם נוגעים באותה עת, ושתגובת השריר משקפת את מצב בריאותם של חלקי גוף אלה. הוא גם גילה שאפשר להשתמש בקשת של טיפולים גופניים, תזונתיים או אנרגטיים כדי להשיב את תגובת השריר לתיקונה. הוא פיתח מערכת הנקראת קינסיולוגיה שימושית, שנועדה עבור קירופרקטים ונטרופתים ומשלבת בדיקת שרירים עם טכניקות ריפוי שונות. בקינסיולוגיה השימושית לא משתמשים בבדיקת שריר באמצעות דיבור, אלא עורכים בדיקת שרירים רק בליווי נגיעה בחלקי גוף או חשיפה לחומרים שונים⁴⁷. ב-1973, פרסם ד"ר ג'ון פ. תני את השיטה כשפיתח את שיטת 'מגע בריאות', שהיא גרסה פשוטה יותר של קינסיולוגיה שימושית המיועדת לאדם הבלתי מקצועי⁴⁸.

אין שום היבט מסתורי או על טבעי בקינסיולוגיה שימושית ובמגע בריאות⁴⁹. אולם רבות מסכניקות הריפוי של שיטות אלה כוללות נגיעה או

47. לדוגמה, כאשר מטפל בקינסיולוגיה שימושית רוצה לבדוק אם קיימת אלרגיה, הוא מניח על גוף המטופל את החומר הנידון בו בזמן שהוא מבצע בדיקת שרירים (ראה *Applied Kinesiology*).
48. ראה *Applied Kinesiology* מאת תום וקורל ולנסקי, 1 *Touch for Health* מאת ג'ון פ. תני.
49. הן עתה ראיית בקובץ 'שמש תבנים' [בני ברק, תשע"ב] [ח"ט עמ' תש"ב] שהרב נועם אלימלך שליט"א [בעמ"ח לא נחש ביעקב] תיאר ענין בדיקת שרירים באמצעות דיבור ובריחוק מקום

שהיא נחשפת למקור המתח. אפשר לטפל בבעיות גופניות, רגשיות ופסיכולוגיות רבות בעזרת גישה זו.

גם לשיטת NEAT גישה דומה לזו של קינסולוגיה בריאותית. אף כי ברמה פשוטה יותר, ומטרתה בעיקר זיהוי גורמים פיזיים לחוסר איזון אנרגטי.

איזון האנרגיה במרידיאנים וגירוי נקודות דיקור לא כרוך בעבודה זרה, כבישוף או בפעולות אסורות אחרות. אי לכך אין שום איסור הלכתי לגבי מערכות ריפוי אלה – מותר ללמוד אותן, לעסוק בהן ולהיעזר בהן.

תרגילי מוח

שיטת תרגילי מוח, הידועה גם בשם 'קינסולוגיה חינוכית'⁵³, משלבת אקופרסורה עם תנועות גוף מסוימות שמטרתן לשפר מיומנויות קוגניטיביות ומיומנויות מוטוריקה עדינה.

שיטה זו ממליצה לגרות נקודות אקופרסורה מסוימות והיא מכנה נקודות אלה בשמות מוזרים: 'לחצני כדור הארץ', 'לחצני החלל' וכו'. שמות אלה מעוררים חשש לקשר עם עבודה זרה. בנוסף לכך, אחד התרגילים בשיטה זו מכונה 'שמונה מאוזן' (ציור צורה של שמונה מאוזן ביד אחת ולאחר מכן ביד השנייה). ממציא השיטה עצמו השווה את השמונה המאוזן למסלול האליפטי של השמש⁵⁴, והדבר הוביל אנשים להסיק שהתרגיל מבוסס על עבודה זרה⁵⁵.

על פי האמת, 'לחצני כדור הארץ' ו'לחצני החלל' הם רק נקודות הסיום של המרידיאנים החוצה הקדמי והחוצה האחורי⁵⁶. שמות אלה ניתנו

53. קינסולוגיה חינוכית אינה עושה שימוש בדיקת שרירים, אך היא נחשבת לענף של קינסולוגיה מכיוון שהיא כוללת בעיקר תנועות גוף.

54. ראה *Brain Gym and Me*, עמ' 35: "צורת שמונה מאוזן הינה אחד הסמלים המסתוריים ביותר ביקום: סימן לאינסוף. לפני כמה עשורים פורסמו בינשוניל ג'אוגרפיק' תמונות המראות מחקר בן שנה על מודל השמש. בתמונות נראתה השמש נעה במסלול של סימן האינסוף. נראה שהדיוק כולו נע במסלול האליפטי הזה, מסתובב ומסתובב בצורה הזו של שמונה מאוזן."

55. רב מנחם קליימן העלה חשש זה בפני בית הדין של הרב מרדכי גרוס. וראה גם בספר אהלי יעקב/לא קסם בישראל (עמ' י"ט/כ"ט).

56. החוצה הקדמי עובר בקדמת הגוף, מעצם הפוכית ועד השפה התחתונה. החוצה האחורי

עיסוי של נקודות שונות לאורך ערוצי האנרגיה, המרידיאנים. מכיוון שיש רבנים החושבים שהמושג של אנרגיה צ"י הזורמת דרך המרידיאנים הוא מושג של עבודה זרה, הם אוסרים את השימוש בקינסולוגיה שימושית ובמגע בריאות⁵⁰.

אולם למעשה אין לאיסור כזה כל בסיס. הראנו בבירור בפרקים הקודמים שלצי, מערכת המרידיאנים ואקופנסקטורה אין קשר לעבודה זרה. אי לכך, מותר ללא ספק להעזר בקינסולוגיה שימושית ובמגע בריאות.

קינסולוגיה בריאותית, ו' NAET

קינסולוגיה בריאותית (הנקראת בקיצור IHK⁵¹) על ידי ד"ר ג'. סקוט⁵² ב 1981, נעזרת בדיקת שריר באמצעות דיבור כדי לגלות חוסר איזון במערכת המרידיאנים הגורם לסימפטומים של המסופל. לאחר שזוהה מקור לחוסר האיזון באמצעות בדיקת שריר מדויקת, מתקנים אותו על ידי חשיפה לאותו מקור מתח תוך כדי לחיצה על נקודות דיקור מסוימות. הדבר מאמן את מערכת האנרגיה לשמור על איזון אפילו כשעה

וכתב "זעל מנת להיות בקי בון ובשמותי יש לידע שאומות העולם קוראים לנושא זה קינסולוגיה שימושית". זו טעות גמורה, כי שיטת הקינסולוגיה השימושית אינה תומכת בסכניקות אלו כלל כי אם בסכניקות ומהלכים 'מדעים', ורק מערכות אחרות של קינסולוגיה [שנשתלשלו מהקינסולוגיה השימושית] פיתחו סכניקות אלו ומשתמשות בהן. וטעות זו נובעת ממה שבא"י אין האנשים מבחינים כי"כ בין השמות והרבה קוראים הכל בשם 'קינסולוגיה שימושית', וכמו כן רוב האנשים בא"י כוללים כל השיטות של קינסולוגיה בשם 'מוח אחד'.

ובספר אהלי יעקב/לא קסם בישראל (עמ' ט"ז/כ"ן) כתב שקינסולוגיה מעשית היא תולדה של הרפואה הסינית. וגם הוא טעה, כי הקינסולוגיה נולדה אך ורק מתצפיות וניסויים, אלא שאח"כ השתמשו ביסודות של הרפואה הסינית למצוא הסברים לעובדות שגילו.

50. "ר' מנחם קליימן כתב שקינסולוגיה שימושית היא 'מערכת שהתאזרה שלה מבוססת על רעיון האלוהות של הצי ועל אינטלגנציה אוניברסלית' (מאמר 'שומר נפשו', דפוס בקובץ הלכות פסח' להרב בלומנקראן זצ"ל [באנגלית]). וראה גם בקונטרס אל תפנו [ברקלין, תשס"ה] (עמ' כד).

51. וכדוהים נשתנה שמה NBS (Natural Bioenergetics).

52. ד"ר ג'. סקוט הוא בעל תואר Ph.D. בפסיכולוגיה פיזיולוגית מאוניברסיטת צפון קרוליינה. הוא הקדיש ארבע שנים למחקר בנושא הפרעות שינה וביפריבק מטעם המכון הלאומי לבריאות הנפש במילילי, ולאחר מכן הצטרף לסגל של בית הספר הרפואי באוניברסיטת קליפורניה. כעבור שנים, למד קינסולוגיה ופיתח את שיטת 'קינסולוגיה בריאותית'.

בארץ ישראל, מוח אחד היא מערכת הקינסיולוגיה הנפוצה ביותר, ולכן הרבה מן הביקורת כלפי קינסיולוגיה מופנה במיוחד כלפיה. יש שטענו שהיא קשורה בעבודה זרה, משום שחשבו שהמטפל צריך לומר במהלך הטיפול שמות של עבודה זרה (ראה לעיל, עמ' 64 הערה 17). אחרים טענו שמדובר בקסמה, משום שהאמינו שהמטפל צריך להגיע למצב של ריכוז עילאי. מידע נכון על קינסיולוגיה בכלל ועל מוח אחד בפרט מביא אותנו לבטל טענות אלה, שהינן תוצאה של מידע שגוי. שיטת מוח אחד אינה שונה מענפי הקינסיולוגיה האחרים והיא מותרת.

בדיקה ממרחק

יש קינסיולוגים שיכולים לערוך למטופלים בדיקת שרירים שלא בנוכחותם, כגון בשיחת טלפון. לצורך כך יש מטפלים הדורשים תמונה של האדם או קוצצת שיער שלו, אחרים מסתפקים בדיעת שם המטופל ותאריך הלידה שלו. מובן שאנשים רבים רואים בבדיקה ממרחק נוכלות או כישוף, שהרי נדמה בלתי אפשרי לבדוק אדם שלא בנוכחותו. אם בדיקה ממרחק אינה מניבה תוצאות נכונות, היא עלולה להיות אסורה משום דרכי האמורי, ואילו אם היא מניבה תוצאות נכונות, היא עלולה להיות אסורה משום כישוף.

כבר כתבנו על שני החששות האלה לעיל. כפי שהסברנו, איסור דרכי האמורי אינו נוגע למעשה שיש לו הצדקה מתוך הניסיון או ההיגיון. מכיוון שאנשים רבים יכולים להעיד על מהימנותה של בדיקה ממרחק, נחשב הדבר למאומת מתוך הניסיון ואין בכך איסור של דרכי האמורי.

ובעניינות חדשים. עצמאות והימנעות משיעור. והורס קודם ליצירה/הצירה קודמת להורס. האמת הבחינת של ההתגלות והאנוסופית, הרוב הנ"ל ראה בהו רמז לאין סוף ב"ה ושיש כאן משום ע"ז, ובספר אהלי יעקב לא קסם בישראל (עמ' י"ט/כ"ט) נמשך אחרינו בעינים עצמות. והמוח איך נשען על קנה רצון זה בכדי לאסור. ויותר מזה תמוה. הלא הוא גר באמריקה ואין התעלם מהנוסח והמקור שבחברת לימוד באנגלית בה כתוב 'the eternal truth of never-ending unfoldment', שמשמעותה 'התגלות בלתי סופית'. באופן שבוירי לכל שאין בהו רמז כל דבר לאלקות. ולראבוננו, כמה רבים טמכו על הבידורים של הרב הנ"ל ואסרו כמה תרפיות. אך הגאון הר"ר מרדכי גרוס שליט"א ועוד כמה מגדולי פוסקי דורנו שליט"א הבחינו את האמת והניירו בלי פקפוק.

רק כדי לתאר את תפקידו ב'תרגילי מוח', שהוא לסייע לתחושת יציבה ומודעות מרחבית.⁵⁷ בדומה לכך, צורת ה'שמונה המאוזן' אינה קשורה בעבודה זרה; מטרת תרגיל זה לבנות קואורדינציה של שרירי העין על ידי שימוש בעיניים בשני שדות הראייה.⁵⁸ מייסד השיטה הזכיר את התנועה האליפטית של השמש כתור הקבלה מעניינית, ולא כמקור או כהסבר לתרגיל.⁵⁹ תנועות דו צדדיות כגון צורת השמונה מאוזן משמשים פסיכולוגים שונים, שכן הזכח שתנועות כאלה מסייעות לרפא טראומות ולתקן מחסומים פסיכולוגיים.⁶⁰

לשיטת תרגילי מוח אין קשר עם עבודה זרה או שום ענין של כפירה. והיא מותרת ללא ספק.

מוח אחד

מוח אחד היא שיטה המתחייבת בטיפול בנושאים רגשיים ובליקויי למידה על ידי תיקון חוסר איזון אנרגטי שנגרם מרגשות שליליים. המטפל מזהה את הרגשות השליליים באמצעות בדיקת שרירים ולאחר מכן מנסה אותם באמצעות אקופרסורה, גירויים חושיים, תנועות עיניים ו/או התעמלות. אף אחת מדרכים אלה אינה כוללת עבודה זרה, כישוף, ניחוש וכד', כפי שהסברנו לעיל.⁶¹

עובר דרך הגב, מעצם הנוכח (העצם התחתונה בעמוד השדרה) אל הראש חוזרה אל השפה העליונה. שני המרדכיאים הללו קשורים בקשר הדוק לתפקוד המוח.

57. ראה *Teacher's Edition*, Brain Gym, עמ' 158 ו-62.

58. ראה *Teacher's Edition*, Brain Gym, עמ' 32-33.

59. בנוסף לכך, אפילו אם תנועת השמש אכן הייתה המקור לתרגיל, לא היה זה ביסס לטענה שמקורו של התרגיל בעבודה זרה. אם לא מזכירים בתרגיל במפורש שהשמש היא אל, אין סיבה לשער שחיקוי תנועות השמש קשור בעבודה זרה; אין שום בעיה לבסס תרגיל על דפוס שמצוי בעולם הטבע.

60. שיטת EMDR היא גישה פסיכותרפית קונבנציונלית הנעזרת בתנועות דו צדדיות כדי לשחרר מתחים. הודות וטראומות. שיטה זו פותחה רק על סמך ניסויים ותצפיות, ואין לה קשר לקינסיולוגיה חינוכית או לכל תרפיה אנרגית אחרת.

61. אכן רב מנחם קליינמן כתב שיש להתרחק ממוח אחד (עי מאמרו 'שומר נפשו', הדפס ב'קובץ הלכות פסח' להרב בלומנקראן זצ"ל [באנגלית], עמ' 516). ובמשאו ומתנו עם הבי"ר של הגאון הר"ר מרדכי גרוס שליט"א הביא ראיה לדבריו ממה שנתפיה זו משותמשת בתמונת סמל האנוסוף כדי לשכך הלחצים וכו', ובחברת לימוד שלהם הם מסבירים משמעות התמונה כך: "ההתמקדות פה היא ביצירה

מהימנותה של הקינסיוולוגיה לענייני הלכה

השולחן ערוך קובע שמותר לאדם לצאת בשבת בקמיע מומחה לרשות הרבים (א"ח שא, כה)⁶⁷. האם אפשר להסתמך על בדיקה קינסיוולוגית בפני עצמה כדי להוכיח את יעילותה של רפואה לענייני הלכה? לדוגמה, אם בדיקת שרירים קובעת שהמטופל צריך לענוה אבן מרפא מסוימת למשך מספר שבועות, האם יוכל לענוה אבן זו בשבת ברחוב שאין בו עירוב?

באופן דומה, השולחן ערוך קובע שחולה שנמצא בסכנת חיים רשאי לאכול מאכל או משקה שאינם כשרים, אם הם רפואה למחלתו (י"ד קנה, ג). מהי ההלכה ביחס למאכל לא כשר שניתן לחולה כזה רק על סמך בדיקת שרירים? האם מאכל זה נחשב כרפואה בדוקה?

התשובה לשתי השאלות תלויה במידת המהימנות של בדיקה קינסיוולוגית. על פי ניסיוני המקיף בן למעלה מעשרים שנה ועל פי עדותם של מטופלים רבים מספור, בדיקת שרירים הוכיחה את עצמה ככלי

בזה משום דרכי האמור".⁶⁸ הנה כתב בדדמי שינאה מזה דתלה הרפואות על ידי כוכבים ומולות, החליט לאיסור. ויצא לו בן מצד חסרון ידיעתו במציאות הדברים, כי באמת ידיעת זמן הלידה אינה אלא לסייע למטפל להקשר במחשבה ממרחק עם החולה.

ועוד ראיתי בקובץ שמוש חכמים [בני ברק, תשע"ב] [ח"ט עמ' תשי"ב] מאמר א' מהרב נועם אלימלך אין שליט"א [מחבר הספר לא נחש בעקב], בו הוא חושש שכח הטלפתיה שמשמשים בו בבדיקה מרחוק הוא שווה לזה המדמה של קוסם, ומטעם זה כתב אלי שבדי להחיר צריך מחזילה להוכיח שמותר להפעיל כח הטלפתיה שבאדם. אכן כבר ביררו בחלק הביאורים (עמ' רכז-רמב) שהאיסור קוסם הוא רק במפעיל כח המדמה כדי לרדוש העתיד, וא"כ כל שאין בדיקים על עתידות לא שייך איסור קוסם. אך בלאו הכי דבריו תמוהים שהרי כח המדמה של קוסם הוא כח הזמיוני שבאדם, ומבואר ברמב"ם ובראשונים שכדי להפעילו צריך להשביח ולשמש כח המחשבה [דהיינו להתנסק במה שנקרא אצל העמים 'מדיטציה עמוקה'] כדי שיוכל כח הזמין להעביר ולהתקשר עם הרחוקים ושכל הכוכבים וכי' ולקלוט מהם ידיעת העתידות, משאי"כ כח הטלפתיה הוא כח פשוט של מחשבה, שע"י שחושב על מישור אחר הוא נהיה מקושר אליו ועי"ז יכול להעביר מחשבות [או ידע או אנרגיה] מזה לאן ואין שום כח המדמה. והראיה לזה, שמבואר בכל הראשונים שע"י כח המדמה של קוסם אפשר לעת העתיד, משאי"כ ע"י כח הטלפתיה לבד א"א בשום אופן לדעת העתיד. ולפי"ז הדבר פשוט שמותר להפעיל כח הטלפתיה שבאדם ואין צורך להביא שום ראיה על זה, וע"ע דברי העמוד העבודה והחנה אריאל שהבאנו בנספח (עמ' 163 הערה 9).

67. על פי הלכה, רפואה נחשבת בדוקה כשהעילה שלוש פעמים רצופות. ראה ביאורים עמ' קע"ד. 68. הערה 9.

לגבי כישוף, הסברנו שמעשה כישוף חייב לכלול טקסים מסוימים שיגרמו לשינוי חוקי הטבע. מכיוון שבדיקה ממרחק אינה דורשת עריכת טקסים כאלה, ברור שאין היא אלא תוצאה של תופעה טבעית, והיא מותרת.

בנוסף לכך, יש לבדיקה ממרחק הסבר הגיוני⁶⁹. הסברנו לעיל (עמ' 63) שבדיקה קינסיוולוגית מסתמכת על היכולת של שדות אנרגטיים להתקשר זה לזה ולחלוק מידע שהם אוצרים. ראינו גם (עמ' 51, ושם הערה 77) שההילה יכולה לעבור מרחקים בכח המחשבה. אם כן, אפשר להבין שמטפל יכול להתקשר עם אדם רחוק ממנו בכח המחשבה⁷⁰ ולזהות על פי מתח השרירים שלו עצמו את חוסר האיזון של אותו אדם (ראה עמ' 64 לגבי בדיקה בעזרת מתווך)⁷¹. ואמנם, כאשר נשאל המקובל הרב ישראל אליה וינסרוויץ זצ"ל לגבי בדיקה ממרחק, השיב כך:

על ידי האנרגיות אין לנו מגבלות מקום, ואם לא מכירים את האופי של האנרגיות חוששים שבדיקה כזו באה מכוחות טומאה, אבל אם מכירים ידעים שאין מה לחוש.

(נשמע ונמסר ע"י הר"ר אפרים איערבך שליט"א
[משגיח רוחני בישיבת נכסת יצחק, חדרה])

לאור הדברים, מטרת קוצת השיעור, תאריך הלידה או שיחת הטלפון, אינה אלא לעזור למטפל להתמקד באדם שהוא מנסה להתקשר אליו⁷². מעשים אלה אינם קשורים בשום אופן לכישוף או לדרכי האמור ואין בהם סרך של חשש הלכתי⁷³.

62. בעיני ההלכה 'הגיגין' אינו מצטמצם לתחום הידע המדעי, אלא הוא כל מסקנה הגיונית שאפשר לזגוע אליה דרך אחד ממקורות החכמה השונים.

63. המושג של התקשרות עם אחרים בכח המחשבה מוזכר בדברי חכמינו, ראה בנספח (עמ' 162).

64. גם מטפלים שאינם יהודים מפרשים הבדיקה ממרחק באופן זה:
כאשר אנו חושבים במחשבת פנימית יש מרחק בין אדם אחד לחולו, אולם בדרגות מדידות גבוהות יותר המרחק הזה נעלם מיד בכוח המחשבה. כאשר חושבים על אדם מסוים אפשר להתקשר אליו בדרגות האלה... כאשר המטפל מכון את דעתו למטופל, נצר ביניים קשר מידי ודרך הקשר הזה יש למטפל גישה למידע הנמצא לבדיקות המטופל (Radionic Healing Is It For You? עמ' 62).

65. כך בירדתי מתוך שיהיה עם כמה מטפלים, וכך אמר לי הגאון דיין קוריס שליט"א ממנשטטר, מחנך הכרה יסודית בעניינים אלה.

66. הראיתי בקובץ שעשועי אוריינות (כסלו תשס"ו, עמ' רי"ט) שרב אחד כתב: "באופן השני שאומרים לו זמן הלידה עפ"י ימות החמה, נראה מזה דתולה הרפואות ע"י כוכבים ומולות וא"כ יש

מהימן מאוד. אי לזאת, היה לכאורה אפשר להחשיב את תוצאות הבדיקה הקינסיולוגית כרפואה בדוקה מבחינה הלכתית. אכן, מהימנות הבדיקה מוחנית במידת המומחיות של המטפל. בנוסף לכך, כמה נתונים עלולים לשבש לעתים את הבדיקה. אי לכך, לדעתי אין להסתמך בענייני הלכה על בדיקה של קינסיולוג בודד. לעומת זאת, אם המטופל נבדק על ידי שני קינסיולוגים בעלי מוניסין והתוצאות שהעלו שניהם תואמות, בראי הוא יכול להחשיב את המלצתם לרפואה בדוקה⁶⁸.

השימושים האסורים בקינסיולוגיה

יש מטפלים הטוענים שהם יכולים לקבוע דרך בדיקת שריר מה יתרחש בעתיד. האם דבר כזה אפשרי והאם הוא מותר מבחינה הלכתית?

מהימנותה של בדיקה לגבי העתיד נתונה בספק. הסיבה לכך שיש מטפלים החושבים שביכולתם לחזות עתידות היא שקיימות רק שתי תגובות של השריר: תגובה חזקה מתפרשת כ'כן' ותגובה חלשה מתפרשת כ'לא'; אין תגובה שמתפרשת כ'איני יודע'. אי לכך, כאשר שואלים שאלה לגבי העתיד, תתקבל תשובה של כן\לא, ומכאן יוצר הרושם שבדיקת השרירים עשויה להניב תשובה לגבי העתיד. אולם לא בהכרח הדבר נכון: בהעדר מידע מוסמך, תגובת השריר עשויה לשקף את רגשותיו

68. בשרית לב חיים [פלאגין] כתב (ח"ב ססי"ז): "עוד נשאלתי בחולה מסוכן שדויה מקיף דם הפה עד שנתחלש הרבה והכבד חללי ושאלו בגורלות ואמרו שתורפתו הוא לשתות מי שעושים [בפסח]. והשבתי כי אפילו יהיה בעל הגורל מומחה ואומהי גברא ואומהי גורל מימי כיון שמה שהתירו הפוסקים הוא ע"י הרפאים בקיאים אין לו להחזיר על פי הגורלות כי אפשר שלא כיוון יפה ואפילו אם כיוון יפה יש לו לגורל שלא לסמוך על מומחה דאנו לסמוך על שאינו מומחה, א"כ אין לנו להחזיר כ"א למה שמצינו לר"ל שהחזירו ע"י הרפאים מומחים". הנה מבאר מדבריו שאם הוא מומחה וכיוון יפה יכולים מדינת להחזיר על פי איסור חמץ בפסח לחולה מסוכן, והוא הדין לענייננו. אלא שאסור לסמוך על המומחה גזירה שמא יסמכו על שאינו מומחה, וזהו תמורה לכאורה שהרי החזירו לצאת בקמיע מומחה ולא גזרו אטו שאינו מומחה, וכן באו"ח סי' שכ"ח וי"ד סי' קנ"ה התייר לסמוך על רופא מומחה ולא אסרו אטו שאינו מומחה. ונראה שהכל חיים חשש כן רק אצל גורלות שהוא דבר המסור לכל אדם ואי אפשר לעמוד על הדבר מי הוא מומחה בהכמה הגורלות ומי אינו מומחה. אבל קינסיולוגיה הנלמדת אצל מלמדים מומחים בצורה מאורגנת ומתוכננת אין חשש כל כך, בפרט אם המטפל הוא מוסמך, וכ"כ אם מצריכים שהחולה יבדוק אצל מטפל אחר ג"כ.

או ציפיותיו של האדם. זוהי דעתם של הרבה מהמומחים בתחום, כגון מייסדיה של שיטת מוח אחד:

האם תוכל לקבל אינפורמציה מדויקת באמצעות בדיקת שריר ביחס לעתיד? לא. לא! לא!!!

בדיקת שריר יכולה לזהות רק אם יש מתח לגבי נושא מסוים וכו', אל תבדוק/תשאל שאלות שמתייחסות לעתיד. אין זה אומר שלא תקבל 'תשובה'. תקבל תשובה, אך היא עלולה להתבסס על ציפיותיו של המודרך⁶⁹.

(מוח אחד, כלים מקצועיים, עמ' 32)

מבחינה הלכתית, לא משנה אם בדיקה לגבי העתיד אפשרית או לא, כי בכל מקרה היא אסורה. אם בדיקה כזו אינה מהימנה, הרי היא אסורה משום ניחוש, שפירשו קבלת החלטות על פי סימנים חסרי טעם של אמונה ספלה (ראה עמ' 59). לעומת זאת, אם תוצאותיה של בדיקה כזו מהימנות⁷⁰, הדבר נוגד את הציוי 'תמים תהיה', שלא לחקור אחר העתידות (ראה עמ' 70). אי לכך, אסור להשתמש בקינסיולוגיה כדי לברר מידע לגבי העתיד. לדוגמה, אסור להשתמש בבדיקת שרירים כדי לשאול האם שותפות מסוימת בעסק תצליח, או האם שידוך מסוים יביא לחיי נישואין מוצלחים. אפילו אם השאלה מנוסחת באופן שנוגע להווה, כגון "האם כדאי לגשת לשידוך הזה?" או "האם לבחור בשותף הזה?" הדבר אסור, משום ששאלות אלה נועזו לקבוע את העתיד⁷¹. כל בדיקה מסוג כזה היא עבירה על אחת ממצוות התורה⁷².

אף שבדיקה אודות העתיד אסורה באופן חד משמעי, עלינו להבהיר מה נחשב לניבוי העתיד. לדוגמה, הקשבה לתחזית מזג האוויר כמובן אינה נוגדת את הציוי תמים תהיה. הסיבה לכך היא פשוטה: תחזית מזג האוויר אינה מבוססת על סימנים רוחניים כלשהם, אלא רק על חקר

69. זו גם דעתו של ד"ר ג'. סקוט, מייסד השיטה 'קינסיולוגיה בריאותית'.

70. אפשר להניח שאם המטפל מתרכז בהילה שלו ובפנש שלו, שקשורות דרך הנשמה לעולמות גבוהים יותר, יתכן שיוכל להשיג מידע אמתי לגבי העתיד.

71. פשוט. וע"ע בביאורים עמ' פ-פא, ועמ' רל.

72. האיסור נוגע לא רק למטפל המבצע את הבדיקה, אלא גם למטופל, ואפילו אם הבדיקה נעשית על ידי נכרי (ראה מנחת חינוך סי' ר"ן ודרכי תשובה סי' קע"ט סק"א).

הנתונים הנוכחיים. הערכה כזו אינה אסורה משום תמים תהיה, בדיקת כפי שמומך להביט בתנור ולקבוע "העוגה תהיה מוכנה בעוד עשר דקות". לעומת זאת, אם שואלים חוזה בכוכבים כמה שנים יחיה האדם עוברים על מצוות תמים תהיה משום שניכוי כזה אינו מבוסס על נתונים קיימים אלא על תפיסה רוחנית.⁷³

לאור הדברים, השימוש בבדיקת שריר כדי לקבוע למשך כמה שבועות זקוק המטופל לתוסף תזונה מסוים, אינו נחשב לניכוי עתידות. זוהי רק הערכה של צרכיו העכשוויים של הגוף ושל יכולתו לספוג את תוסף התזונה. בדיקה כזו אינה נחשבת לניכוי עתידות והיא מותרת. טיפול קינסיולוגיה כולל לעתים קרובות שאלות מסוג זה, ואין בהם שום חשש הלכתי.

יש אנשים המשתמשים בבדיקת שריר כדי לברר נושאים שמעבר לתחום הבריאות. שימוש בקינסיולוגיה למטרות כאלה הוא בלתי ראוי ומסוכן. אפילו אם הוא נעשה באופן שבעצם מותר. לדוגמה, אם שואלים איזה שותף מתאים לעסק, לא מתוך ניסיון לחוות עתידות אלא במטרה לבדוק אם אופיו של השותף מתאים, הדבר אמנם מותר, אך בקלות אפשר לשכוח את ההבחנה הדקה הזו ולעבור על הציווי תמים תהיה. בנוסף לכך, אנשים נוטים לשכוח שהחלטות כגון אלה דורשות לשקול נתונים מורכבים רבים, שאי אפשר לצמצם לתוצאות הבינריות של בדיקת קינסיולוגיה. כתוצאה מכך, הם יבססו את החלטתם רק על הבדיקה ויתעלמו משיקולים רלוונטיים אחרים. יתר על כן, לעתים קרובות אנשים מתפתים מהקלות ומאשליית הוודאות שמעניקה בדיקה קינסיולוגית ומסתמכים עליה בקבלת החלטות יומיומיות, ומפסיקים להשתמש בשיקול הדעת ההגיוני שלהם.

לאור הדברים, יש להשתמש בבדיקת שריר רק בתחום הבריאות הגופנית או הנפשית. אין להשתמש בה לצורך קבלת החלטות.⁷⁴ הנהגה על פי הכוונה זו תגן על האדם מפני מכשולות.

73. ראה ביאורים, עמ' רע"ב.

74. להלן מספר דוגמאות לשאלות שאין לשאול בקינסיולוגיה: איזה בית ספר מנצחים יותר לבני? איזה שידוך מתאים יותר לבתי? האם להמשיך ביערץ נישואין או להתגרש? האם כדאי לבני ללמוד שחייה מגיל 6 או מגיל 28 האם בני הפריע בבית הספר היום? האם כדאי לי ללמוד מסכת חזקה או לחזור על המסכת שלמדתי בשנה שעברה?

פרק ה'

דאוזינג

מהו דאוזינג?

דאוזינג היא אומנות של גילוי דברים נסתרים באמצעות מוטות דמויי האות 'L' או באמצעות מטוטלה.¹ במאות השנים הקודמות, נעזרו בדאוזינג בעיקר כדי לגלות מים מתחת לפני הקרקע. בשנים האחרונות, החלו להשתמש באומנות הדאוזינג גם למטרות רפואיות, באופן דומה לזה של הקינסיולוגיה. המטפל מחזיק מוט אחד בכל יד ושואל שאלה. המוטות פונים פנימה זה כלפי זה או פונים החוצה לכיוונים המנוגדים, בכך מצביעים על תשובה של 'כן' או 'לא'. הבחינה באמצעות מטוטלת נעשית באופן דומה, כשתנועת המטוטלת עם כיוון השעון או נגד כיוון השעון מצביעה על תשובה חיובית או שלילית.

נושאים ההלכתיים

יש רבנים שסוברים כי דאוזינג אינו אלא אחיזת עיניים, ולכן הם מחשיבים אותו לסוג של ניחוש. כפי שהוזכר לעיל (עמ' 59), אסור להחליט החלטות

1. המוט המשמש לדאוזינג מכונה לעתים 'מוט קסם', משום שהוא עוזר לגלות מידע נסתר. אין לשער על סמן שם זה כי דאוזינג אסור משום קסימה. איסור קסימה מוגד באמצעות מדדים הלכתיים ברורים; מבחינה הלכתית, אין שום משמעות לעובדה שפעולה מסוימת מכונה בלשון עממי בשם 'קסם'.

ובעת שהבן יחכם בלבבו וישמח, אף שלא יגלה חכמתו החוצה בדיבורו או תיקף גם לב האב שמח⁸.

(פ"י הגר"א על משלי כג, טו)

תופעה זו יכולה להתרחש גם בין אנשים זרים, כמו שכתוב במשלי:

כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

(משלי כז, יט)

הגאון מוילנא מבאר:

כמו המים שמראין פני האדם כפי מראהו להמים, אם יעקם פניו גם המים יתראו, כן לב האדם לאדם אם לבו טוב לאותו אדם הוא ג"כ טוב עמו אף שאינו ידוע לבו של אדם.

(ביאור הגר"א על משלי)⁹

מושג זה מתייחס גם לרגשות שליליים:

כיון שהוא שונא גם חבירו שונא אותו דכתיב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

(פסחים קיג, תר"ה שראה)

8. וכן פירש רבי יצחק ערמא [בעל העקידת יצחק] (פ"י יד אבשלום על משלי): "בני אם חכם לב וכו' שהיה הם כלב אחד בשני גופים עד שמחכמת לבו ישמח לבו גם הוא".

וכיצא בזה כתוב בספר מדרש תלפיות לבעל השבט מוסר (אות אף עף אפרח): "זכר תראה כאב ואם בן ואחות שהם מיוחדים זה לזה אם כל אחד בעיר אחת אם אירע רע לא מהם שאר הקרובים שבעירות אחרות נכנס דאגה בלבם ואינם יודעים על מה, והוא שמול קרובו כיון שהקרובים מיוחדים אלו באלו אותו מול פועל בהם הדאגה כשם שפעל על קרובו שנתוחד עליה".

9. וכן כותב בספר אגרת הידיעה (מהדורה ב', עמ' ס'): "משמע שאין הדבר חלוי כ"כ בבן גיל, אלא דהכל חלוי בריכוז הכוחות אל זולתו, אך בן גיל יכול יותר בקלות להתדבק בו מאשר מי שאינו בן גיל".

ובספר עמוד העבודה להמקובל הרב ברוך מקוסוב זצ"ל כתב (דרוש המושבה, דף קסד): "מי שיש לו אהבה אמר, ע"מ אם ראובן אוהב לשמעון אהבה עוה, אם יקרה לשמעון איזה צער יצטרע גם ראובן מפני שנפש ראובן קשורה בנפש שמעון בעבותות האהבה וכאילו נפש אחת הם, ואע"פ שהמה חלוקים זה מזה מצד הגופים של הגופים של ראובן ושמעון המה מחולקים, לא יזיק כלל כי חציצת הגופים אינה חציצה כלל נמר קשור ודיבור והרחמי שקשורים נפש ראובן בשמעון בדבקות האהבה, ואם יקרה איזה נחת רוח לשמעון יתענג גם ראובן מחמת דבקות האהבה לשניהם".

ובספר מגיד דבין ליעקב (אות מ"ט [י"ה]) כתב בשם הבעש"ט שע"י קישור המוחשבה אפשר גם להשפיע ולשנות מחשבת חבירו, וד"ל: "ולפעמים כאשר מקשר מחשבות חבירו למעלה יכול לשנות מחשבת חבירו באופן שהוא רוצה, כמו ראייה כשאדם רואה שתבירו מביט ומשים כל ראייתו לצד אחד גם הוא מתחיל להביט ולהסתכל שם, וכן דיבור וכו'".

נספח לפרק ד עמ' 62:

אם מסלול האנרגיה בגוף אינו ברזוננס עם חומר כלשהו, המערכת נמצאת במתח, וכתוצאה מכך השרירים (ומערכות אחרות בגוף) נחלשים. מחשבה, פעולה, רגש או חווה יכולים גם הם לא להיות ברזוננס עם מערכת האנרגיה וליצור מתח. בדיקות השרירים היא אינדיקטור פיזי פשוט למתח הגופני הזה. ישנן דרכים נוספות לכך, אולם הטכניקה של בדיקת השרירים היא כל כך פשוטה וקלה ולכן לרוב משתמשים בה.

(מתוך דברים שאמר לי ד"ר ג'ימי סקוט, Ph.D., מייסד שיטת הקינזולוגיה בריאותית)

קינזולוגיה ממצלת את העובדה שכאשר דבר מה יוצר מתח בגוף השרירים נחלשים. באופן רגיל הדבר לא בולט לעין, אולם בקינזולוגיה בוחנים את השריר מבודד (עד כמה שהדבר אפשרי) והשינויים הדקים בחוזק השרירים מתגלים.

(לחץ גאופי, עמ' 68)

מתח רגש שלילי מייצר תגובת שריר שלילית – שריר חלש. לדוגמה, אדם שבא לבשר לנו בשורות רעות, תמיד יבקש שנשב מחשש שניפול. החולשה בברכיים היא אינדיקציה חזקה לאופן בו רגש שלילי משפיע על שלימות תפקוד השרירים. אך אותה רמה של מתח רגשי שלילי אינה מוגבלת רק למצבי הלם. אם נקשיב למילה טעונה רגשית היא עלולה ליצור לרגע תגובת שריר שלילית. הדבר נכון גם בהתייחס למראה עיניים מטריד, או זכרון של חוויות טראומטיות.

(מוח אחד, כלים מקצועיים, עמ' 8-9)

הוספה לפרק ד עמ' 82:

נביא כמה מקורות למושג של התקשרות עם אחרים ע"י מחשבה.

כתוב במדרש רבה:

"ונתתי תמתי" (שיר השירים ה, ב). רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר, תאומתי, מה תאומים הללו אם חושש אחד מהם בראשו חבירו מרגיש, כן כביכול אמר הקב"ה, עמו אני בצרה.

(שה"ש רבה, פרשה ה'; שמות רבה, פרשה ב')

מוצאים ביאור לדבר זה בדברי הגאון מוילנא:

'בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני', כי האב ובנו הם משורש אחד

גם ידיעות יכולות לעבור באופן זה:

ומטבע האנושי כשתולד הידיעה בלב אחד מהשנים גם בלב השני יתעורר בחינת הזכרון כי הלבבות יגידו סודות נעלמים כאומרים כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

(פי' אור החיים, בראשית מב, ח)

תופעה זו יכולה להתרחש בלי קשר למרחק, כפי שרואים במדרש הבא ובפירושו למדרש:

בשעה שתפס יוסף הצדיק את בנימין וכו' מיד כעס יהודה ושאל בקול גדול והלך קולו ד' מאות פרסה עד ששמע חושבים בן דן.

(מדרש רבה ויגש, פרשה צ"ג)

דברים אלו לא יחכנו שאין קול בעולם שישמע עשרה פרסה, ומה שאמרו (תמיד ג' משנה ח') מיריחו היו שומעים קולות מבידמ"ק י' פרסה (ע"י מערת צדקיהו) דרך נס הוא. אלא הכוונה על הרגש פנימי מגודל צערם כמ"ש חז"ל אצל אבישי בירושלים מצער דוד בארץ פלשתים ויעי איוב הרגישו צערו ברחוק ג' מאות פרסה.

(פי' מהר"ו שם)

הרב ירוחם ליבוביץ זצ"ל [תרל"ד-תרצ"ו] מסביר את העניין:

חזו מה שמצינו בגמ' בענין ג' רעי איוב וכו', שמותר איחודם ודיבוקם זה עם זה שהיו בסוד איחוד הנפשות, שהיו נשמותם מאוחדות ממש, על כן אף שהיה בין איש לרעהו מרחק ג' מאות פרסה לא היה זה חציצה ביניהם והרגישו תיכף את צער איוב כמותן ממש בלי שום הבדל, כי זה הסוד של איחוד הנפשות, להרגיש ממש זה את זה בלי שום חוצץ.¹⁰

(דעת חכמה ומוסר, ח"ב מאמר א')

10. ובספר עמוד העבודה כתב (דוד המחשבה, דף קסה): "איש א' ע"מ שמו ראובן שאחז דרכו ללכת לארץ ישראל ובקש ממנו שיתפלל בעדו בא"י והשיב לו ראובן אולי אשכח להתפלל בעדך, אך איעצך בעת שתהיה בעת צרה ותתפלל בעדי בחז' לארץ ואז תיכף באותה שעה שאהיה מצוי במחשבותי שתתפלל בעדי בחז"ל תיכף באותה שעה יעלה ויזכרן במחשבותי ג"כ ותתפלל בעדך בא"י", וע"ש שהאריך בביאור הדבר וסיים "העולה מכל זה כי דבוק ב' נפשות האוהבים זה לזה הוא דבוק יותר עצום מדבוק הנשמה לגוף שאינה אלא דממות הרבה שכחית משא"כ דבוק הנפשות האוהבים זה לזה הוא כדמות הרבה מזוגית כי הנפשות מתאחדות

הוספה לפרק ו' עמ' 97:

ישנה שיטה חדשה להפקת תרופות הומאופתיות, לפיה חושפים מיכל עם מים לשדה מגנטי שהושפע מתדירות גלים אלקטרומגנטיים של החומר הפעיל. תרופות שמיוצרות בשיטה זו אינם מכילות אף זכר לחומר המקורי, ויעילותן מוכיחה שאכן התדירות האנרגטית שמכילות התרופות ההומאופתיות היא זו שמרפאה. הימצאות מולקולות מהחומר המקורי, אם כן, אינה נחוצה כל עוד התדירות האלקטרומגנטית השפיעה על התמרה.

(Explanations and Effects of Homeopathy; Celletech.com)

ומתייחדות ומתנגזות ומתבקקות זו בזו באחדות נמוץ ... ומלבד כל מה שזכרנו הנסיון יעיד על כל מה שכתבנו".

ובספר חנה אריאל (חלק אמרות טהורות, מאמר השבת סי' ו') כתב: "ממה שידוע שיש בחי' חכמה לחיכין להכיר כל מה שחברו חורש במחשבתו כמו שידוע ומפורסם זה על הבעש"ט ו"ל וכן ישי בשבחי האר"י, וגם בזמנינו סיפרו וכן אפילו על איש בלתי קדוש כל כך שהיה לו חכמה זאת וכו', באמת ענין החכמה הזאת הוא בדרך זה וזקק שהחכם מקשר את עצמו עם נפש החושב – וזה פשוט וידוע שיש בכח החכמה לקשר נפש עם נפש מי שהוא רוצה אפילו שלא בפניו ונקל זאת בעיני החכמים האמתיים לקשר נפשם עם נפש נמוכה במדידה מהם כידוע – וע"י התקשרות היסוד בעצמות נפש החושב הוא מתפשט וצופה בצפייתו אל מקום שמתפשטות לשם נפש החושב והולך דרך ההתפשטות והוא ומרגיש את כל מה שחושב".

ואצין עוד לדברי הרב יואל שווארץ שליט"א בספרו גוף ונשמה (עמ' 76): "אנשים הקשורים עמוקות זה עם זה יכולים פעמים רבות לדעת זה מה בלב של חברו בלי שידברו ביניהם. דרך זו של 'העברת מחשבות' ללא דיבור או תנועות קרויה 'סלפתיה'. מי שמתבונן בדבר יכול להצביע על תופעת זו פעמים רבות. למי מאתנו לא קרה שחשב על אדם מסוים ומיד אח"כ נכנס אותו אדם אל החדר? אין זאת אלא שנוכחותו והתקרבת הועברה אליו איכשהו באמצעות המחשבה. גם אני זוכר כמה מקרים שראיתי בעצמי, והרי הם:

שלאמדי בכלל האברכים שלי ישיבת מיר בירושלים, היה אברך מבני הכלל שכלל פעם שהיו באים מבני ביתו לקרוא לו בכלל דברים דחופים. היה ממתין כבר מחוץ לישיבה, כי הרגיש איכשהו שממתניתי לו. מעשה במחנך שנוף בתלמידו על שנסע למקום מסוים. והלמדי כמעט שהתעלף, כי הנסיעה הייתה סוד גמור, שלא גילה אותה לאיש. התברר שהמחנך לא ידע על כך, אלא שהיתה לו הרגשה כזו. שאלו פעם את מורי ורבי, המשיח רבי יחזקאל לווטשין זצ"ל, מדוע כששומעים אותו מדבר הדבר משפיע הרבה יותר כשרואים אותו מאשר כששומעים שיחה מקלטת בטיפוחיורד. המשגיח זצ"ל ענה שכאשר שומעים את השיחה מאדם ח', 'הנשמה מדברית', ו"דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב", מה שאין כן כששומעים הקלטה שהיה פונה אל השכל בלבד. והמה, שאף זה מחמת הקשר הפנימי של נשמות השומעים עם רבם. כאמור, סלפתיה מתרחשת בדרך כלל בין אנשים הקשורים עמוקות זה עם זה (אב ובנו, בעל ואשתו וכיו"ב), כי הקשר הפנימי הוא העיקר. הנשמות קשורות בפנימיותן זו עם זו, ומכאן העברת המחשבות והרגשות".